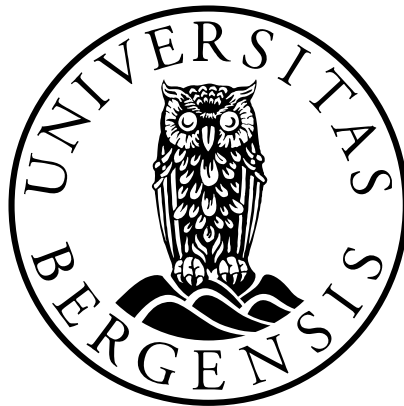

Aksjeloven § 6-33
*Forholdet til EØS-retten og betydningen av
kravet til god tro og redelighet*

Kandidatnummer: 168

Antall ord: 14832

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10.05.2019

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning.....	3
1.1 Temaet for oppgaven	3
1.2 Avgrensning.....	4
1.3 Innledende avklaringer og presiseringer.....	4
1.4 Rettskildebildet.....	6
1.5 Legislative hensyn	8
2 Kompetanse og representasjon.....	11
2.1 Innledende om kompetanse og representasjon	11
2.2 Styrets kompetanse	11
2.3 Firmategners kompetanse	12
2.4 Daglig leders kompetanse.....	13
3 Forholdet mellom aksjeloven § 6-33 og EØS-retten.....	17
3.1 Innledende om aksjelovens forhold til EØS-retten.....	17
3.2 Publisitetsdirektivet artikkel 9	18
3.2.1 Ordlyden i artikkel 9	18
3.2.2 Forståelsen av Publisitetsdirektivet artikkel 9 i de norske forarbeidene	19
3.2.3 Transformeringen av Publisitetsdirektivet artikkel 9 i norsk rett.....	20
3.2.3.1 Selskapsrepresentantens overskridelse av kompetanse tillagt ved lov	20
3.2.3.2 Forholdet mellom det subjektive kravet i aksjeloven § 6-33 og Publisitetsdirektivet artikkel 9.....	25
3.2.4 Følgene av feil transformering av Publisitetsdirektivet artikkel 9 i norsk rett..	28
4 Kravet til god tro	30
4.1 Innledende om forutsetningen for den videre drøftelsen.....	30
4.2 Innholdet i god tro-kravet.....	30
4.2.1 God tro-vurderingen på et prinsipielt plan	31
4.2.2 Hensynene bak god tro-kravet i aksjeloven § 6-33	33
4.2.3 Tilnærmingen i rettspraksis til god tro-vurderingen	34
4.2.3.1 Nærmere om betydningen av medkontrahentens undersøkelsesplikt for god tro-vurderingen.....	36
4.2.4 Avsluttende betraktninger om god tro-vurderingen i aksjeloven § 6-33	39

5	Kravet til redelighet.....	40
5.1	Innledende om redelighetskravet.....	40
5.2	Høyesteretts praksis om redelighetskravet	41
5.3	Underrettspraksis	44
5.4	Redelighetskravets selvstendige rolle ved legitimasjonsvurderingen	46
6	Avslutning	49
	Litteraturliste	50

1 Innledning

1.1 Temaet for oppgaven

Temaet for masteroppgaven er aksjeloven¹ § 6-33. Bestemmelsen kommer til anvendelse hvor en selskapsrepresentant har gått utover sin myndighet, og spørsmålet er om selskapet er bundet av selskapsrepresentantens disposisjon. Aksjeloven § 6-33 betegnes av denne grunn ofte som den aksjeselskapsrettslige legitimasjonsregelen fordi bestemmelsen er bygget på forholdet mellom selskapsrepresentantens kompetanse og legitimasjon.²

Hovedregelen etter bestemmelsen er at selskapet er bundet av selskapsrepresentantens disposisjon selv om selskapsrepresentanten har gått utover sin myndighet. Unntak fra hovedregelen gjelder hvor selskapet kan «...godtgjør[e] at medkontrahenten forsto eller burde ha forstått at myndigheten ble overskredet, og det ville stride mot redelighet å gjøre disposisjonen gjeldende».

Aksjeloven § 6-33 reiser en rekke ulike problemstillinger. Tradisjonelt har disse problemstillingene utelukkende blitt vurdert på bakgrunn av de nasjonale rettskildene.³ Aksjeloven § 6-33 har imidlertid sitt utspring i EFs Første rådsdirektiv av 9. mars 1968 nummer 68/151/EØF, (Publisitetsdirektivet) artikkel 9. Et naturlig startpunkt for vurderingen av innholdet i aksjeloven § 6-33 er derfor Publisitetsdirektivet. Oppgavens første hovedproblemstilling (punkt 3) er hvorvidt aksjeloven § 6-33 er i tråd med Publisitetsdirektivet artikkel 9, og hvilke konsekvenser det eventuelt får om det foreligger motstrid mellom aksjeloven og Publisitetsdirektivet.

Den internasjonale konteksten som behandles under punkt 3 skal sammen med de norske rettskildene også trekkes inn ved vurderingen av de to andre hovedproblemstillingene i oppgaven vedrørende selskapsrepresentantens legitimasjon – henholdsvis kravet til god tro (punkt 4) og kravet til redelighet (punkt 5). Formålet med gjennomgangen av

---

¹ Lov av 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven).

² Se Rt. 2015 s. 600 avsnitt 36, Wiig (1997) s. 88. Betydningen av begrepene utdypes nærmere under punkt 1.3.

³ Til illustrasjon kan det vises til Aarbakke (2017) s. 562-568 og Andenæs (2016) s. 378-384. Unntakene er Norheim (2003) s. 390-391 og Bråthen (2016) s.113-118 som er inne på forholdet til Publisitetsdirektivet artikkel 9.

legitimasjonsvilkårene er å oppstille en klarere ramme for hvordan disse vurderingene skal gjennomføres.

Før de tre sentrale problemstillingene i oppgaven kan behandles er det nødvendig å gjennomgå de grunnleggende trekkene ved aksjeloven § 6-33, herunder forholdet mellom kompetanse og legitimasjon.

1.2 Avgrensning

I fortsettelsen avgrenses det mot behandlingen av bevisregelen om at selskapet må «godtgjør[e]» at medkontrahenten var i ond tro og at medkontrahenten handlet uredelig etter aksjeloven § 6-33, siden vilkåret ikke gir særlige problemer utover at det pålegger selskapet en bevisføringsplikt for at disse vilkårene er oppfylt.⁴

Rettsvirkningen av at vilkårene i aksjeloven § 6-33 er oppfylt er at selskapet blir ubundet av disposisjonen, og at disposisjonen blir kjent ugyldig. Spørsmålet vil ofte bli om medkontrahenten kan holde selskapsrepresentanten erstatningsansvarlig for at disposisjonen ikke ble bindende jf. aksjeloven § 17-1. Erstatningsansvar kan også tenkes i de motsatte tilfeller hvor selskapet er bundet av selskapsrepresentantens disposisjon. Spørsmålet er da om selskapet eller aksjonærene kan holde selskapsrepresentanten erstatningsansvarlig. Da oppgaven gjelder det materielle innholdet i aksjeloven § 6-33, avgrenses det mot reglene om konsekvenser av bestemmelsen (ugyldighet og erstatningsansvar).

Ordlyden i aksjeloven § 6-33 og allmennaksjeloven⁵ § 6-33 er identisk. Av denne grunn skal bare aksjeloven § 6-33 behandles, siden bestemmelsene uansett skal forstås likt.⁶

1.3 Innledende avklaringer og presiseringer

Forutsetningen for at spørsmålet om god tro og redelighet skal komme opp i en vurdering etter aksjeloven § 6-33 er at tre inngangsvilkår er oppfylt.

For det første må «noen» ha representert selskapet utad etter reglene i aksjeloven §§ 6-30 til 6-32. Dette er henholdsvis styret, firmategner og daglig leder. Disse organene har

---

⁴ NOU 1996:3 s. 141.

⁵ Lov av 13. juni 1997 nr. 45 lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven).

⁶ Jf. uttalelsene i NOU 1996:3 s. 219.

representasjonsrett på vegne av selskapet direkte utledet av loven.⁷ I tillegg kan også en prokurst jf. prokuraloven⁸ § 1 binde selskapet, og en ansatt i selskapet kan etter avtaleloven⁹ § 10 i kraft av sin stilling ha myndighet til å opptre på vegne av selskapet. Reglene om binding ved alminnelig fullmakt og prokura supplerer aksjelovens representasjonsregler.¹⁰ Aksjeloven § 6-33 kommer imidlertid ikke direkte til anvendelse hvor hjemmelsgrunlaget er et annet enn aksjeloven §§ 6-30 til 6-32.¹¹ Denne oppgaven fokuserer derfor på de organene som har representasjonsrett etter aksjeloven §§ 6-30 til 6-32. For disse organene benytter jeg fellesbetegnelsen selskapsrepresentant.

For det andre må selskapsrepresentanten ha utført en «disposisjon» på vegne av selskapet. Disposisjoner omfatter de typiske avtaleinngåelsene og øvrige rettslige disposisjoner som skaper en forpliktelse for selskapet overfor en medkontrahent. Meddelelse om faktiske forhold omfattes også av ordlyden «disposisjon», jf. Rt. 2005 s. 268.¹²

Det tredje inngangsvilkår er at selskapsrepresentanten har gått utover sin «myndighet». Myndighet er den interne materielle kompetansen selskapsrepresentanten har i selskapet.¹³ En selskapsrepresentant har overskredet sin myndighet hvor det er handlet i strid med lov, vedtekter eller beslutning fra et selskapsorgan.¹⁴ Et eksempel på overskridelse av intern kompetanse er hvor styret har foretatt en disposisjon i strid med generalforsamlingens interne instruks.¹⁵ Uttrykket kompetanse vil i fortsettelsen brukes om den interne kompetansen som ligger til grunn for beslutningen bak selskapsrepresentantens disposisjon.¹⁶

Dersom «noen» har «disponert» utover sin «myndighet» blir spørsmålet om selskapsrepresentanten var legitimert til å opptre på vegne av selskapet.

Legitimasjon er den kompetansen selskapsrepresentanten fremstår å ha overfor medkontrahenten. Ofte betegnes legitimasjon som et «ytre skinn av rett», som gjennomgående går lenger enn selskapsrepresentantens kompetanse.¹⁷ Ved vurderingen av om

---

⁷ Woxholth (2018) s. 245.

⁸ Lov av 21. juni 1985 nr. 80 om prokura (prokuraloven).

⁹ Lov av 31. mai 1918 om avslutning av avtaler, om fullmakt og om ugyldig viljeserklæringer (avtaleloven).

¹⁰ Jf. Rt. 2011 s. 410 avsnitt 32.

¹¹ Aarbakke (2017) s. 563.

¹² Rt. 2005 s. 268 avsnitt 39.

¹³ Myklestad (2012) s. 348, Woxholth (2018) s. 247.

¹⁴ Forutsetningsvis Giertsen (2003) s. 64.

¹⁵ En nærmere gjennomgang av de ulike organenes kompetanse følger av punkt 2.

¹⁶ Slik også Myklestad (2012) s. 348.

¹⁷ Myklestad (2012) s. 346.

selskapsrepresentanten var legitimert til å foreta den aktuelle disposisjonen må det tas stilling til om medkontrahtenten var i god tro, og om det vil stride mot «redelighet» å gjøre disposisjonen gjeldende jf. aksjeloven § 6-33. Allerede her er det nødvendig å påpeke at vurderingen av medkontrahtentens gode tro modifiseres av reglene om foretaksregistrering.¹⁸ Etter foretaksregisterloven¹⁹ § 10-1 forutsettes det at medkontrahtenten er kjent med de opplysninger som er registrert i foretaksregisteret.²⁰

Utrykkene kompetanse og legitimasjon gjelder altså forholdet (ofte misforholdet) mellom den indre kompetanse og den ytre fremtredelse av å ha kompetanse. Dette kan illustreres med et eksempel:

A (medkontrahtenten) inngår en kjøpsavtale med B. B er daglig leder i et aksjeselskap som bedriver kjøp og salg av eiendom. A kjenner ikke til at styret i selskapet, gjennom en intern instruks, har besluttet at B ikke kan selge eiendommer over en forhåndsfastsatt verdi. Siden A ikke hadde noen forutsetning for å kjenne til denne interne kompetanseoverskridelsen var B legitimert utad til å inngå avtalen på vegne av selskapet, og dermed blir selskapet bundet av daglig leders disposisjon.

Situasjonen ville derimot stilt seg annerledes dersom A fikk kjøpe eiendommen til langt under markedspris. I en slik situasjon ville A hatt grunn til å tro at B gikk utover sin interne kompetanse ved disposisjonen, siden uvanlige disposisjoner skal forelegges styret.²¹ B var således ikke legitimert utad til å inngå avtalen. Medkontrahtentens gode tro og omstendighetene rundt avtalen (avtalens redelighet) er derfor av sentral betydning ved legitimasjonsvurderingen.²²

1.4 Rettskildebildet

Aksjeloven § 6-33 er en videreføring av aksjeloven av 1976 § 8-15.²³ Forarbeidene, rettspraksis og juridisk teori tilhørende den eldre aksjeloven er derfor fortsatt av interesse.

---

¹⁸ Woxholth (2018) s. 248.

¹⁹ Lov av 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak (foretaksregisterloven).

²⁰ Nærmere om betydningen av registrerte opplysninger se punkt. 4.2.3.1.

²¹ Forholdet mellom styret og daglig leders kompetanse utdypes under punkt 2.

²² Vilkårene om god tro og redelighet behandles nærmere under henholdsvis punkt 4 og 5.

²³ Lov av 4. juni 1976 nr. 59 om aksjeselskaper (aksjeloven).

Forarbeidene til aksjeloven § 6-33 har blitt til gjennom en langvarig lovgivningsprosess som krever en nærmere forklaring.

Det første forslaget til ny aksjelov som skulle avløse aksjeloven av 1976 ble fremmet i NOU 1992:29 (Aksjelovgruppen). Hovedfokuset var å harmonisere den norske aksjelovgivningen med utviklingen innenfor EF. Forslaget fra Aksjelovgruppen ble derimot forkastet av Stortinget.²⁴ I mellomtiden var Norge blitt en del av EØS. Det ble derfor vedtatt en endringslov (Lov 22. desember 1995 nr. 80 om endringer i lov om aksjeselskaper mv. (EØS-tilpasning)) med tilhørende forarbeider som ga en minimumstilpasning til de nye EØS-reglene.²⁵ Lovgiver anså det likevel lite tilfredsstillende med kun en endringslov, og det ble utarbeidet nye forarbeider som fremmet forslaget til den nåværende aksjeloven.²⁶

Aksjeloven § 6-33 kan dermed sies å ha tre sett av forarbeider. I utgangspunktet er det forarbeidene til den vedtatte aksjeloven som utgjør den relevante rettskildefaktoren for å klarlegge lovgivers vilje.²⁷ Aksjelovgruppens uttalelser i de forarbeidene som aldri endte med et lovvedtak, er imidlertid på enkelte punkter mer utførlige enn Aksjelovutvalgets redegjørelse. Særlig er dette tilfellet ved vurderingen av forholdet til EU/EØS-retten. På denne bakgrunn vil det i fortsettelsen vises til begge sett av forarbeider. Forarbeidene som aldri endte med et lovvedtak må imidlertid anvendes med varsomhet, og kun som supplement hvor de egentlige lovforarbeidene er tause eller knappe.

Selv om EU-retten de siste årene har hatt stor innflytelse på den norske aksjelovgivningen, har sistnevnte i et historisk perspektiv blitt til gjennom et nordisk samarbeid.²⁸ For enkelte spørsmål kan derfor praksis og teori fra Danmark og Sverige være av interesse. Høyesterett har ved enkelte anledninger benyttet seg av uttalelser fra nordisk teori. Et eksempel er Rt. 2003 s. 1501 (Winge Reisebureau). Førstvoterende benyttet dansk teori til å utlede innholdet av kausalitetskravet i selskapsretten som forutsetter kausalitet mellom feilen og vedtaket dersom et vedtak skal kjennes ugyldig.²⁹ Teori og praksis fra de nordiske landene vil benyttes hvor dette kan gi et supplement til forståelsen av den norske aksjeloven § 6-33.

---

²⁴ Innst. O. nr. 45 (1994-1995).

²⁵ Ot.prp.nr. 4 (1995-1996) og Innst. O. nr. 23 (1995-1996).

²⁶ NOU 1996:3 Ny aksjelovgivning (Aksjelovutvalget).

²⁷ Andenæs (2016) s. 6.

²⁸ Bråthen (2017) s. 59.

²⁹ Rt. 2003 s. 1501 avsnitt 48.

I behandlingen av hovedproblemstillingene i oppgaven slik disse er skissert i punkt 1.1 vil det tas utgangspunkt i det aktuelle rettskildebildet som det er redegjort for ovenfor, med utgangspunkt i en rettsdogmatisk metode.³⁰ Betragtninger av typen de lege ferenda er i hovedsak forbeholdt avslutningen av oppgaven.

1.5 Legislative hensyn

Det er to grunnleggende hensyn som må avveies mot hverandre ved vurderingen av legitimasjonsvirkninger etter aksjeloven § 6-33.³¹

På den ene siden står hensynet til medkontrahenten.³² Medkontrahenten kan vanligvis anta at selskapsrepresentanten hadde kompetanse til å utøve disposisjonen på vegne av selskapet. På den andre siden står hensynet til selskapet som tilsier at det bør få vern mot selskapsrepresentantens misbruk av kompetanse.³³ Selskapsinteressene er i hovedsak knyttet til aksjonærenes fellesinteresse i selskapets inntjening som kan bli påvirket av selskapsrepresentantens myndighetsoverskridelse.³⁴

I hvert tilfelle må det vurderes hvilke av disse to motstående hensynene som har størst vekt. Med andre ord: Hvem er nærmest av selskapet og tredjemann til å bære risikoen for at selskapsrepresentanten overskrider sin kompetanse.³⁵

Hensynet til omsetningslivets tarv trekker i retning av at medkontrahenten fortjener vern mot selskapsrepresentantens myndighetsoverskridelse.³⁶ Fordelen av at medkontrahenten kan handle i tillitt til selskapsrepresentantens legitimasjon er at omsetningslivet blir mer effektivt og forutberegnelig.³⁷ Strekkes derimot hensynet til omsetningslivets tarv for langt er det en risiko for at legitimerede selskapsrepresentanter gis mulighet til å foreta disposisjoner som er

---

³⁰ Se Skoghøy (2018) s. 17.

³¹ Sund (2016) s. 68 jf. Lie (2011) s. 19. Lie (2011) behandler konkret kommunalrettslig representasjon, hvor spørsmålet er om en kommune er bundet ved overskridelse av personell kompetanse. Likevel er behandlingen av grunnleggende hensyn på s. 19-22 i stor grad sammenfallende for de hensyn som gjør seg gjeldende ved legitimasjonsspørsmål i selskapsforhold. Av denne grunn benyttes denne teoretiske fremstillingen.

³² Lie (2011) s. 19.

³³ Sund (2016) s. 68.

³⁴ Jf. «vinningsformålet» i aksjeselskaper jf. forutsetningsvis aksjeloven § 1-1 tredje ledd nr. 2 og § 2-2 annet ledd, og HR-2016-1439-A (Bergshav Holding) avsnitt 97.

³⁵ Slik Sund (2016) s. 68.

³⁶ Falkanger (1999) s. 54.

³⁷ Sund (2016) s. 69.

tillagt aksjonærene ved preseptorisk lovgivning. Dette vil innebære en uthuling av regelverket som gir medkontrahtenten et for sterkt vern på bekostning av selskapet.³⁸

Medkontrahtentens beskyttelsesverdighet vil gjennomgående også måtte vurderes på bakgrunn av hvor klar selskapsrepresentantens kompetanse fremstod for medkontrahtenten i det konkrete tilfellet.³⁹ Dette betegnes som publisitetshensynet. Eksempelvis bør det stilles strengere krav til tredjemann hvor selskapsrepresentanten overskrider lovtillagt kompetanse enn ved overskridelse av interne instruksjer, ettersom lovtillagt kompetanse gjennomgående er lettere tilgjengelig for medkontrahtenten enn interne instruksjer.⁴⁰

I denne sammenheng kan det vises til notoritetshensynet som stiller krav til at disposisjonen skal være etterprøvbar.⁴¹ Dersom medkontrahtenten hadde kjennskap til hvor kompetansegrensen gikk på disposisjonstidspunktet tilsier notoritetshensynet at medkontrahtenten fortjener mindre vern enn vanlig.⁴² Selskapet har i slike tilfeller få muligheter til å oppdike begrensninger i myndigheten til selskapsrepresentanten i ettertid.⁴³ For disse tilfellene vil det også bli en forskjell mellom de tilfeller hvor kompetansen er fastlagt i en lovbestemmelse, og hvor kompetansen følger av interne instruksjer i selskapet. De ulike lovbestemmelsene har imidlertid varierende grad av presisjon med hensyn til hvilken kompetanse som kan utledes av loven. Et illustrerende eksempel er aksjeloven § 6-32 jf. § 6-14 som fastsetter rammene for daglig leders representasjon utad.⁴⁴

For selskapets vedkommende vil vurderingen av hvor stort beskyttelsesbehov selskapet har mot selskapsrepresentantens urettmessige disposisjoner, bero på selskapets mulighet til å kontrollere legitimasjonen.⁴⁵ Dette må ses i sammenheng med prevensjonshensynet, som søker å unngå at konflikter oppstår. I hvert tilfelle må det stilles spørsmål ved hvor mye kontroll man kan forvente at selskapet utøver med selskapsrepresentantens legitimasjon. Naturligvis stilles det større krav til selskapets kontroll med legitimasjonen i omfattende avtaler, sammenlignet med inngåelse av mer ordinære avtaler for selskapet.

---

³⁸ Åhman (1997) s. 162.

³⁹ Lie (2011) s. 20.

⁴⁰ Ibid. s. 20.

⁴¹ Slik Marthinussen (2016) s. 27 om notoritet i ekstinksjonstilfeller.

⁴² Lie (2011) s. 20

⁴³ Sund (2016) s. 70.

⁴⁴ Dette spørsmålet behandles grundigere under punkt 2.4.

⁴⁵ Brækhus (1998) s. 31. Brækhus behandler hensyn for og mot ekstinksjon, men disse bør ha overføringsverdi også for fullmaktsreglene se Lie (2011) s. 21.

Gjennomgangen av de legislative hensynene illustrerer at medkontrahentens beskyttelsesbehov varierer med hvilken type kompetanse selskapsrepresentanten overskrider. Beskyttelsesbehovet for medkontrahenten er størst ved overskridelse av vage kompetanserammer som for eksempel interne instruksjer. I motsatt ende av skalaen vil medkontrahenten gjennomgående ha mindre beskyttelsesbehov ved overskridelse av lovtillagt kompetanse, og ved selskapsrepresentantens overskridelse av myndighet eksklusivt tillagt et annet organ ved lov, bør selskapet som regel kunne hevde seg ubundet av selskapsrepresentantens disposisjon.⁴⁶

---

⁴⁶ Forutsetningsvis Sund (2016) s. 71. Temaet behandles nærmere under punkt 3.2.3.1.

2 Kompetanse og representasjon

2.1 Innledende om kompetanse og representasjon

For å kunne ta stilling til hovedproblemstillingene under punkt 3, 4 og 5 i oppgaven er det nødvendig å ha kjennskap til de enkelte organenes kompetanse, og hva som omfattes av denne kompetansen.

De tre organene som representerer selskapet utad etter aksjelovgivningen er styret, firmategner og daglig leder jf. aksjeloven §§ 6-30 til 6-32.⁴⁷ Den omstendighet at organene opptrer i kraft av sin kompetanse utledet direkte av loven, og ikke en fullmakt fra selskapet innebærer at aksjeloven bygger på organteorien.⁴⁸ Med andre ord opptrer organet i rollen som selskapet, og utad faktisk *er* selskapet.⁴⁹

Styret har den alminnelige representasjonsretten i selskapet jf. aksjeloven § 6-30 jf. § 6-12.⁵⁰ Selv om generalforsamlingen er det øverste selskapsorganet jf. aksjeloven § 5-1, har ikke generalforsamlingen kompetanse til å representere selskapet utad.⁵¹ Bakgrunnen for kompetansedelingen mellom styret, firmategner og daglig leder er at det ville vært upraktisk dersom styret måtte vedta alle beslutninger selskapet foretar seg utad. Styret har derfor anledning til å ansette en daglig leder jf. aksjeloven § 6-2 første ledd, og styret kan delegere firmategningsrett til særskilte personer innad i selskapet etter aksjeloven § 6-31.

Det sentrale spørsmålet for drøftelsen under punkt 2 er hvilken kompetanse de ulike organene har, og hva som skal til for at organet har gått utover sin kompetanse.

2.2 Styrets kompetanse

Styret står for forvaltningen av selskapet jf. aksjeloven § 6-12 og er ansvarlig for å representere selskapet utad jf. aksjeloven § 6-30. Denne representasjonskompetansen innebærer at det er

---

⁴⁷ Som i den innledende forklaringen i punkt 1.3 begrenses det mot ytterligere behandling av reglene om fullmakt med hjemmel i avtaleloven kapittel 2 og prokuraloven.

⁴⁸ Jf. Werlauff (2002) s. 407, og forutsetningsvis Bråthen (2016) på s. 114 note 33.

⁴⁹ Werlauff (2002) s. 407.

⁵⁰ Sml. Myklestad (2012) s. 348.

⁵¹ Aarbakke (2017) s. 329 og 335.

styret som tegner selskapets firma. I dette ligger det at styret kan underskrive avtaler uten å angi at det skjer «etter fullmakt» eller på «vegne av».⁵² Det er også en grunnleggende forutsetning at det er hele styret som sådan som skal representere selskapet etter aksjeloven § 6-30.⁵³

Kompetansen til styret omfatter nærmest enhver beslutning som selskapet foretar overfor en medkontrahent.⁵⁴ Dette innbefatter også beslutninger som er av en uvanlig art, til forskjell fra kompetansen til en daglig leder. Forutsetningen for styrets kompetanse er at styret er beslutningsdyktig og at mer enn halvdel er til stede ved beslutningen jf. aksjeloven §§ 6-24 og 6-25, sammenholdt med § 6-30.⁵⁵ Utøver styret en disposisjon uten at disse kravene er oppfylt, kan ikke styret være legitimert til å binde selskapet.⁵⁶ Rammene for styrets kompetanse må fastlegges på bakgrunn av aksjelovens regler om kompetansefordeling. I tillegg vil selskapets vedtektsfestede formål og vedtektene for øvrig sette begrensninger på hva styret kan foreta seg.

Styrets kompetanse og alminnelige representasjonsrett medfører at styret nærmest har en ubegrenset legitimasjonsrett overfor selskapets medkontrahenter.⁵⁷ Selskapet vil derfor i få tilfeller kunne påberope seg at styret ikke var legitimert, hvor kompetansen ble overskredet. Et mulig eksempel på styrets manglende legitimasjon utad er hvor styret ikke har vært materielt beslutningsdyktig til å foreta disposisjonen. Ellers er det i teorien fremholdt at hvor styret har foretatt en beslutning som etter loven eksklusivt er tillagt et annet selskapsorgan er styret vanligvis ikke legitimert.⁵⁸

2.3 Firmategners kompetanse

Styret har etter aksjeloven § 6-31 mulighet til å gi firmategningsrett til styremedlemmer, daglig leder eller navngitte ansatte. Firmategningsretten skal registreres i foretaksregisteret jf. foretaksregisterloven § 3-1 første ledd nr. 6. Signaturretten gir «fullmakt til å tegne selskapets firma» jf. aksjeloven § 6-31.⁵⁹ Firmategningsretten gir imidlertid ingen øvrig myndighet utover

---

⁵² Aarbakke (2017) s. 557.

⁵³ Aarbakke (2017) s. 556, Andenæs (2016) s. 375.

⁵⁴ Woxholth (2018) s. 219 forutsetningsvis.

⁵⁵ Ot.prp.nr. 19 (1974-1975) s. 110.

⁵⁶ Norheim (2003) s. 384.

⁵⁷ Norheim (2003) s. 383, Woxholth (2017) s. 193.

⁵⁸ Aarbakke (2017) s. 564. Denne forståelsen er utfordret av Rt. 2015 s. 600. Se redegjørelsen under punkt 3.2.3.1.

⁵⁹ Jf. også Meyer-Myklestad (2012) s. 351.

muligheten til å signere dokumenter på vegne av selskapet. Det kreves derfor at beslutningen som har dannet bakgrunnen for firmategningsretten er foretatt av riktig selskapsorgan. I praksis medfører dette at dersom en daglig leder tildeles firmategningsrett vil den daglige lederen få større legitimasjon utad, selv om kompetansen innad er den samme.⁶⁰

Utgangspunktet for vurderingen av om firmategneren har overskredet sin kompetanse må tas i den beslutning som har dannet bakgrunnen for firmategnerens disposisjon.

Et illustrerende eksempel er Rt. 2005 s. 268 (Pan Fish).⁶¹ Saken gjaldt spørsmål om det var inngått en bindende avtale mellom et fiskeslakteri og en produsent av oppdrettslaks. For det tilfellet at det forelå en bindende avtale var spørsmålet om denne var misligholdt, og om fiskeslakteriet hadde krav på erstatning. Den daglige lederen i oppdrettsselskapet hadde i kraft av sin utvidede firmategningsrett etter aksjeloven § 6-31 opphevet en forbeholdsklausul som styret i oppdrettsselskapet hadde vedtatt. Styret anførte at daglig leder ikke hadde mulighet til å underrette tredjepart om faktiske forhold hvor beslutningskompetansen var tillagt styret.⁶² Høyesterett la til grunn at spørsmålet om daglig leder handlet i strid med styrets vedtak, eller uten nødvendig styrevedtak, er et selskapsinternt spørsmål.⁶³ Medkontrahtenten hadde med andre ord ingen forutsetninger for å kjenne til dette, og resultatet ble følgelig at daglig leder hadde gått utover sin kompetanse. Oppdrettsselskapet ble således bundet av daglig leders disposisjon. Høyesterett forutsatte dermed et tydelig skille mellom selskapets interne beslutninger som utgjør kompetansegrunnlaget, og selskapsrepresentantens legitimasjon utad.

Dommens premisser legger forutsetningsvis til grunn prinsippet i foretaksregisterloven § 3-1 om at selskapet ikke kan offentliggjøre interne instruksjoner, og på denne måten sørge for at tredjemann blir bundet.⁶⁴

2.4 Daglig leders kompetanse

Daglig leder har etter aksjeloven § 6-32 en selvstendig representasjonsrett i kraft av sin stilling som daglig leder. Begrensningen av daglig leders kompetanse er at representasjonsretten ikke går utover det som inngår i den «daglige ledelse» jf. aksjeloven § 6-32. Det nærmere

---

⁶⁰ Andenæs (2016) s. 377.

⁶¹ Dommen omtales også som «Troms Sjøfarmer AS».

⁶² Rt. 2005 s. 268 avsnitt 38.

⁶³ Rt. 2005 s. 268 avsnitt 39.

⁶⁴ Dette behandles nærmere under punkt 4.2.3.1.

meningsinnholdet i vilkåret er definert i aksjeloven § 6-14. Etter bestemmelsen omfatter den daglige ledelse ikke saker som etter «selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning». En forutsetning bak bestemmelsen er ønsket om at selskapsbeslutninger som nødvendiggjør en rask avklaring skal kunne fattes raskt, uten at dette kreves behandlet av styret. Bestemmelsen må følgelig leses i sammenheng med styrets kompetanse etter aksjeloven § 6-30, siden styret og daglig leder supplerer hverandre i forvaltningen av selskapets interesser.⁶⁵

At daglig leder ikke er ansvarlig for saker av «uvanlig art eller av stor betydning» jf. aksjeloven § 6-14 må motsetningsvis tolkes slik at daglig leder er ansvarlig for de beslutninger som en daglig leder må ta som del av den daglige driften. Eksempler på dette kan være innkjøp av nødvendige varer til driften eller inngåelse av avtaler som er av en 'normal' karakter. I forarbeidene til aksjeloven § 6-14 er det ikke nærmere utdypet hva som ligger i vilkåret.⁶⁶ Bakgrunnen for dette skyldes nok at det i hvert tilfelle må gjøres en konkret vurdering, og at det derfor ikke bør oppstilles rigide rammer som legger føringer på vurderingen. Tilnærmingen fremstår naturlig, all den tid hvert selskap er ulikt. Det som er uvanlig for et selskap, kan være i kjerneområdet for den daglige driften til et annet selskap. Det naturlige utgangspunktet for kompetansevurderingen må derfor tas i formålsangivelsen av selskapets virksomhet slik det er registrert i vedtektene jf. foretaksregisterloven § 3-1 jf. aksjeloven. § 2-2 (1) nr. 2.

Formålsangivelsen til selskap i Foretaksregisteret er ofte vage. Til illustrasjon kan det vises til det vedtektsfestede formålet til ingeniørkonsulentselskapet Multiconsult Norge AS som skal bedrive:

«[r]ådgivende ingeniørvirksomhet, eiendomsforvaltning og annen forretningsmessig virksomhet som anses fremmede for selskapet og hva dermed står i forbindelse, herunder delta i andre selskaper.»⁶⁷

Bruken av uttrykk som «og hva dermed står i forbindelse» el. er vanlige i selskapers vedtekter. Det nærmere meningsinnholdet i slike uttrykk kan derimot være vanskelig å avklare. Særlig kommer dette på spissen hvor man skal forsøke å trekke grensen for kompetansen til en daglig

---

⁶⁵ Slik Myklestad (2012) s. 349.

⁶⁶ Verken Ot.prp.nr. 23 (1996-1997) s. 148 eller NOU 1996:3 s. 138 uttaler noe om innholdet i vurderingen av vilkåret om «uvanlig art» jf. aksjeloven § 6-14.

⁶⁷ Slik vedtektene er registrert per 24.04.2019 kl. 07.07. Hentet fra internettadresse: <https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=918836519>

leder. Hvor langt kan daglig leder for eksempel gå i å forvalte eiendommer? Kan daglig leder sette i gang et stort boligprosjekt på eiendommen uten å få godkjenning av styret?

I disse tilfellene vil forholdet mellom kompetanse og legitimasjon komme på spissen. Selskapet selv har muligens avklart de interne kompetanserammene for daglig leder gjennom interne instruksjoner. Medkontrahenten har derimot ikke kjennskap til de interne instruksene, og er kun kjent med de vagt utformede vedtektene. For medkontrahenten kan det på bakgrunn av vedtektene fremstå naturlig at daglig leder har myndighet til å igangsette store boligprosjekter. Eksempelet illustrerer dermed at det for medkontrahenten ofte kan være vanskelig å avklare daglig leders kompetanserammer i den konkrete saken, utelukkende ved hjelp av vedtektene.

Fastleggningen av daglig leders kompetanserammer har vært til behandling i flere dommer, blant annet Rt. 1999 s. 353 (HTS). Spørsmålet var om et norsk selskap hadde påtatt seg en betalingsforpliktelse for varer til et svensk søsterselskap i konsernet. Både det norske selskapet HTS og det svenske selskapet HTS Sport var heleide datterselskaper av HTS Hans Torgersen & Sønn AS. Hans Kristian Torgersen var eneksjonær i morselskapet og daglig leder i HTS. Høyesterett kom til at HTS hadde pådratt seg en forpliktelse til å betale for vareleveransen til HTS Sport. Spørsmålet var deretter om den daglige lederen i HTS kunne binde HTS til å betale for leveransen til HTS Sport.⁶⁸ Hjemmelsgrunnlaget for spørsmålet var aksjeloven av 1976 § 8-13 jf. § 8-7.⁶⁹ På generelt grunnlag uttalte Høyesterett at det å pådra et annet selskap betalingsansvar, gjennomgående vil være en disposisjon som faller utenfor daglig leders kompetanse.⁷⁰

Det spesielle for denne saken var imidlertid at Torgersen var eneeier i konsernet. Torgersen var derfor innenfor sin kompetanse som daglig leder da han bekreftet betalingstilsagnet. Hovedbegrunnelsen for dette resultatet var at begge søsterselskapene hadde nær tilknytning. Selskapene hadde blant annet felles mellomregnskap. Siden Torgersen var innenfor sin kompetanse ved disposisjonen, var det ikke nødvendig for Høyesterett å vurdere spørsmålet om legitimasjonsvirkninger. Dommen illustrerer at resultatet kunne blitt et annet om det ikke var nær tilknytning mellom selskapene.

---

⁶⁸ Rt. 1999 s. 353 (s. 361).

⁶⁹ Bestemmelsene svarer til dagens aksjelov § 6-32 jf. § 6-14.

⁷⁰ Rt. 1999 s. 353 (s. 362).

Avgjørelsen i LH-2018-43258 har visse likheter med HTS-dommen.⁷¹ Daglig leder hadde inngått en avtale om arealoverføring. I juridisk teori er det ofte brukt som eksempel at eiendomsdisposisjoner må forelegges styret,⁷² og etter aksjeloven av 1957 var det eksplisitt inntatt en slik begrensning i loven.⁷³ Siden selskapets kjernevirksomhet var salg og kjøp av fast eiendom innebar daglig leders arealoverføring likevel ikke en uvanlig disposisjon etter aksjeloven § 6-14. Daglig leder hadde derfor ikke handlet utover sin kompetanse.

Optimogården-dommen⁷⁴ gir ytterligere holdepunkter for hvordan fastlegge daglig leders kompetanse. Sakens spørsmål var om avdelingslederen i Ernst & Young i Mo i Rana hadde inngått en bindende leieavtale av forretningslokaler. Avdelingslederen var ikke daglig leder etter aksjelovens regler, jf. aksjeloven §§ 6-14 og 6-32. Siden avdelingslederen ikke hadde kompetanse etter aksjeloven § 6-32 måtte aksjeloven «... suppleres med avtalelovens fullmaktsregler...».⁷⁵ Selv om dommen ikke konkret omhandler daglig leders kompetanse etter aksjeloven § 6-32, viser den at aksjelovens regler både kan suppleres og utvides med de alminnelige fullmaktsreglene.

---

⁷¹ Anken til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet jf. HR-2018-2469-U.

⁷² Bråthen (2017) s. 193.

⁷³ Jf. Lov av 6. juli 1957 om aksjeselskaper § 46 annet ledd.

⁷⁴ Rt. 2011 s. 410.

⁷⁵ Rt. 2011 s. 410 avsnitt 32.

3 Forholdet mellom aksjeloven § 6-33 og EØS-retten

3.1 Innledende om aksjelovens forhold til EØS-retten

Forutsetningen for drøftelsen i fortsettelsen er at man har å gjøre med en selskapsrepresentant etter aksjeloven §§ 6-30 til 6-32, og at selskapsrepresentanten har gått utover sin interne kompetanse. Drøftelsen i punkt 3, 4 og 5 vil fokusere på legitimasjonssidene ved aksjeloven § 6-33 som gjennomgående inneholder de mest utfordrende og praktiske spørsmålene. Formålet med vurderingen av forholdet mellom aksjeloven § 6-33 og EØS-retten er å se om bestemmelsene er forenlige, og om det kan utledes momenter fra det EØS-rettslige opphavet til aksjeloven § 6-33 som kan gi veiledning ved tolkningen av bestemmelsen.

Norge har forpliktet seg til det EØS-rettslige regelverket for å kunne bli en del av EUs indre marked jf. EØS-loven⁷⁶ § 1, og for selskapsrettens vedkommende jf. EØS-avtalens artikkel 77. På bakgrunn av dette har Norge inkorporert og transformert de pålagte forordningene og direktivene som er foreskrevet av EU.

Aksjeloven § 6-33 har sitt utspring i Norges vedtakelse av Publisitetsdirektivet artikkel 9.⁷⁷ Kjernen i direktivet var å forene EF-statenes regler om selskapets representasjon overfor tredjemann, siden dette ble praktisert ulikt blant medlemsstatene.⁷⁸ Det nevnes at Publisitetsdirektivet har blitt erstattet med Råds- og parlamentsdirektiv 2009/0101/EF.⁷⁹ Rådsdirektivet innebærer ingen realitetsendringer for artikkel 9, utover noen språklige forenklinger.⁸⁰ I fortsettelsen tas det utgangspunkt i Publisitetsdirektivet, siden de aktuelle

---

⁷⁶ Lov av 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven).

⁷⁷ Tidligere § 8-15 i aksjeloven av 1976.

⁷⁸ Thorbek (1973) s. 382.

⁷⁹ I det følgende omtales direktiv 2009/0101/EF som «Rådsdirektivet» for enkelhets skyld.

⁸⁰ Jf. uttalelser fra Justis- og politidepartementet i EØS-notat datert 04.10.2009. Hentet fra internettsadresse: <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2009/okt/direktiv-om-kodifisering-av-1-selskapsdirektiv/id2431291/>.

Det nevnes at i Rådsdirektivet er legitimasjonsregelen i artikkel 10.

rettskildene forholder seg til dette direktivet, samt at aksjeloven § 6-33 rent faktisk har sin bakgrunn i Publisitetsdirektivet.

Det prinsipielle spørsmålet for drøftelsen under punkt 3.2 er om aksjeloven § 6-33 er i tråd med Publisitetsdirektivet artikkel 9.

3.2 Publisitetsdirektivet artikkel 9

3.2.1 Ordlyden i artikkel 9

Ordlyden i Publisitetsdirektivet artikkel 9 nr. 1 lyder:

«Selskapet forpliktes overfor tredjemann ved de handlinger som er foretatt av selskapets organer, selv om handlingene ikke omfattes av selskapets formål, med mindre handlingene innebærer en overskridelse av den myndighet som organene er tillagt eller kan tillegges etter loven.

Medlemsstatene kan likevel bestemme at selskapet ikke forpliktes ved slike handlinger når de ikke omfattes av selskapets formål dersom selskapet godtgjør at tredjemann kjente til at handlingen ikke var omfattet av formålet eller at han etter omstendighetene ikke kunne være uvitende om det; offentliggjøringen av vedtektene er i seg selv ikke tilstrekkelig bevis for dette.»

Publisitetsdirektivet artikkel 9 nr. 1 første ledd oppstiller en hovedregel om at selskapet er forpliktet av selskapsrepresentantens disposisjoner, også hvor handlingen ikke omfattes av selskapsformålet. Behovet for å presisere dette må ses på bakgrunn av ultra vires-doktrinen.⁸¹ Ultra vires-doktrinen er en legitimasjonsregel med røtter til romertiden, som forutsetter at selskapet er bundet hvor selskapsrepresentanten har gått utover selskapsformålet slik dette er registrert i vedtektene.⁸² Siden Publisitetsdirektivet hovedsakelig er utformet etter mønster av tysk rett, hvor utgangspunktet er at tredjemann skal beskyttes hvor selskapsrepresentanten har handlet utenfor selskapets formål (ultra vires), har man i artikkel 9 nærmest avgrenset mot ultra vires-doktrinen.⁸³ Gjennom Publisitetsdirektivet artikkel 9 nr. 1 annet ledd har medlemsstatene fått en valgfrihet om hvorvidt man ønsker at selskapet skal være bundet ved alle former for ultra

---

⁸¹ Werlauff (1995) s. 781.

⁸² Ibid. s. 780-781.

⁸³ Thorbek (1973) s. 54-55 jf. s. 387-388.

vires-overskridelser, eller om man ønsker et unntak for selskapets bundethet i de tilfeller medkontrahenten var i ond tro om selskapsrepresentantens ultra vires-overskridelse.⁸⁴

Videre har man et unntak fra hovedregelen om at selskapet er bundet ved selskapsrepresentantens overskridelse av kompetanse i artikkel 9 nr. 1 første ledd, hvor handlingen «innebærer en overskridelse av den myndighet som organene er tillagt eller kan tillegges etter loven». En naturlig forståelse av ordlyden er at selskapsrepresentantens overskridelse av lovbestemt kompetanse, medfører at selskapet ikke er bundet av selskapsrepresentantens disposisjon.

3.2.2 Forståelsen av Publisitetsdirektivet artikkel 9 i de norske forarbeidene

I de norske lovforarbeidene fremholdes to ulike tolkningsalternativer av artikkel 9.⁸⁵ Det første tolkningsalternativet innebærer at ordlyden kun åpner for å innføre et god tro-krav ved formålsoverskridelser, og at selskapsrepresentantens overskridelse av lovtillagt kompetanse *alltid* innebærer at selskapet er ubundet. Dette tolkningsresultatet er forenlig med fremstillingen ovenfor under punkt 3.2.1.

Det andre tolkningsalternativet legger til grunn en kontekstuell tolkning av artikkel 9 nr. 1 første ledd, sammenholdt med artikkel 9 nr. 1 annet ledd. Etter dette tolkningsalternativet kan ordlyden forstås slik at det er fullstendig overlatt til den nasjonale lovgivningen å fastsette virkningen av at selskapsrepresentanten overskrider sin myndighet, også hvor denne er tillagt ved lov. Med andre ord kan lovgiver oppstille et god tro-krav ved formålsoverskridelser *og* ved overskridelse av lovbestemt kompetanse.

Begge de nevnte tolkningsalternativene ble drøftet utførlig i forarbeidene.⁸⁶ I de innledende forarbeidene som ikke endte i ny aksjelov, ble det fremhevet at det var tryggest å følge det første tolkningsalternativet.⁸⁷ Denne forståelsen var valgt i dansk rett⁸⁸ og medfører at artikkel 9 inneholder en ufravikelig avgrensning av selskapets bundethet hvor selskapsrepresentanten har

---

⁸⁴ Werlauff (1995) s. 786-787.

⁸⁵ NOU 1992:29 s. 141-142, Ot.prp.nr. 36 (1993-1994) s. 15-16 sml. med Ot.prp.nr. 4 (1995-1996) s. 31-32, NOU 1996:3 s. 140-141.

⁸⁶ Se bl.a. NOU 1992:29 s. 141-142 og NOU 1996:3 s. 141.

⁸⁷ NOU 1992:29 s. 141-142.

⁸⁸ Se tidligere: Lov nr. 370 af 13. juni 1973 aktieselskabsloven § 61 nr. 1 og 2 (loven er nå opphevet og erstattet med Lov nr. 1089 af 14. september 2015 selskabsloven).

overskredet sin lovbestemte myndighet.⁸⁹ Ved endringen av tidligere aksjelov av 1976 ble det reist spørsmål om ikke det andre tolkningsalternativet hadde bedre grunner for seg.⁹⁰ Det ble særlig vist til at svensk rett hadde valgt dette standpunktet jf. den svenske aksjeloven⁹¹ 8 kapittel 42 § om at hvor administrerende direktør har overskredet sin lovtillagte myndighet, er ikke selskapet bundet dersom medkontrahenten var i ond tro.⁹² I tillegg ville hensynet til medkontrahenten bedre ivaretas dersom man valgte det andre tolkningsalternativet. Med dette som bakgrunn ble det i tidligere aksjelov av 1976 § 8-15 ikke inntatt noe unntak for de tilfeller hvor selskapsrepresentanten hadde overskredet sin kompetanse etter loven. Ved vedtakelsen av aksjeloven § 6-33 ble dagjeldende aksjelov § 8-15 fulgt opp.⁹³ I nåværende aksjelov § 6-33 sondres det derfor ikke eksplisitt mellom ulike former for kompetanseoverskridelser, og vurderingen av legitimasjonsvirkninger skal gjennomføres ved alle typer kompetanseoverskridelser.⁹⁴

3.2.3 Transformeringen av Publisitetsdirektivet artikkel 9 i norsk rett

3.2.3.1 Selskapsrepresentantens overskridelse av kompetanse tillagt ved lov

Det kan imidlertid stilles spørsmål ved om Norge har transformert artikkel 9 på riktig måte. I den forbindelse er spørsmålet om artikkel 9 gir mulighet for en god tro-vurdering også ved selskapsrepresentantens overskridelse av kompetanse tillagt ved lov, slik det andre tolkningsalternativet legger til grunn.

Henvisningen i artikkel 9 nr. 1 annet ledd til at «[m]edlemsstatene kan likevel bestemme at selskapet ikke forpliktes ved slike handlinger når de ikke omfattes av selskapets formål...», synes rent språklig å rette seg mot medlemsstatenes mulighet for å avgrense mot at selskapet blir bundet hvor selskapsrepresentanten har gått utenfor selskapets formål, og medkontrahenten er i ond tro. Denne forståelsen fremstår naturlig all den tid dette er en mulighet for å avgrense mot «ultra vires doktrinen».⁹⁵

---

⁸⁹ NOU s. 1992:29 s. 141.

⁹⁰ Ot.prp.nr. 4 (1995-1996) s. 32.

⁹¹ Tidligere Aktiebolagslag (1975:1385).

⁹² Ot.prp.nr. 4 (1995-1996) s. 31.

⁹³ Ot.prp.nr. 23 (1996-1997) s. 152.

⁹⁴ Jf. de ulike formene for kompetanseoverskridelse gjennomgått under punkt 1.5.

⁹⁵ Werlauff (1995) s. 786, jf. også fremstillingen under punkt 3.2.1.

Det vises i denne sammenheng til at andre sammenlignbare land gjennomgående praktiserer en regel om at selskapet ikke er bundet ved overskridelse av kompetanse tillagt et annet organ ved lov, og i hvert fall ikke ved overskridelse kompetanse eksklusivt tillagt et annet organ ved lov.⁹⁶ Bakgrunnen for dette er at siden det i slike tilfeller fremgår direkte av selskapslovenes regler hvem som kan forplikte selskapet vil ikke «[b]eskyttelseshensynet over for tredjemand krænkes...».⁹⁷

Etter den tradisjonelle norske fullmaktslæren som praktiserer et god tro-krav ved alle former for kompetanseoverskridelser fremstår det derimot naturlig at god tro-vurderingen også bør kunne anvendes ved overskridelse av lovtillagt myndighet.⁹⁸ Det er med andre ord ingen særlig tradisjon for å sondre mellom ulike former for kompetanseoverskridelser i norsk rett.

I tillegg vil forståelsen og tolkningen av EØS-direktiver ikke nødvendigvis være sammenfallende med lovgivning vedtatt av Stortinget som ikke har sitt utspring i EU/EØS-regelverket. Direktiver er utformet på en slik måte at de er bindende for medlemsstatene «med hensyn til sin målsetting» jf. TEUF artikkel 288 tredje ledd.⁹⁹ Norge har derfor en viss valgfrihet og skjønnsmargin med hensyn til hvordan direktiver skal implementeres i norsk rett. Direktiver som er klare og detaljerte gir derimot mindre skjønnsmargin, slik at de normalt bør vedtas ordrett.¹⁰⁰ Den skjønnsmarginen som er overlatt til de nasjonale myndigheter ved implementering av direktiver i norsk rett, må også til en viss grad kunne spille en rolle ved tolkningen av direktiver. For de tilfeller hvor det bærende hensynet til direktivet – herunder hensynet til tredjemann – bedre kan ivaretas gjennom en ordlydsfortolkning som ikke nødvendigvis samsvarer med alminnelig språklig forståelse, kan det være i direktivets interesse at et slikt tolkningsresultat velges.¹⁰¹ Det vises til at Publisitetsdirektivet utvilsomt har til formål å beskytte tredjemann. Dette kommer til uttrykk i Publisitetsdirektivet preambel 5. ledd som fastsetter at:

«Vern av tredjemann må sikres ved bestemmelser som i størst mulig utstrekning begrenser grunnene til at forpliktelser inngått i selskapets navn er ugyldige».

---

⁹⁶ Sund (2016) s. 81. Se nærmere under om gjennomgangen av Rt. 2015 s. 600.

⁹⁷ Lyng Andersen (2010) s. 80.

⁹⁸ Giertsen (2014) s. 292-293.

⁹⁹ EUs Lisboa-traktat norsk oversettelse artikkel 288. Den norske oversettelsen er ikke offisiell, men benyttes av språklige hensyn slik Sejersted m.fl. (2011) s. 51.

¹⁰⁰ Sejersted m.fl. (2011) s. 51.

¹⁰¹ Rösler (2012) s. 979.

Det sterke vernet tredjemann nyter etter Publiseringsdirektivet har sitt utspring i at direktivet er utformet etter mønster av tysk rett, som går langt i å beskytte tredjemann på bekostning av selskapet.¹⁰² Etter tysk rett anser man rettssikkerheten best ivare tatt gjennom en rettsregel som beskytter tredjemann, med mindre det foreligger et kvalifisert klanderverdig forhold på medkontrahentens hånd.¹⁰³

Den juridiske teorien er imidlertid av den oppfatning at ordlyden i artikkel 9 avgrenser mot muligheten for å oppstille et god tro-vilkår ved overskridelse av lovtillagt myndighet.¹⁰⁴ Denne ordlydstolkningen fremstår mest naturlig jf. gjennomgangen i punkt 3.2.1.

Konklusjonen er dermed at direktivet oppstiller et unntak om at selskapet ikke blir bundet av selskapsrepresentantens overskridelse av lovtillagt myndighet.¹⁰⁵ Norge har derfor ingen anledning til å innføre et god tro-krav for disse tilfellene, og artikkel 9 er således uriktig transformert i norsk rett.

For å illustrere hvor urimelige resultater den uriktige transformeringen kan medføre for selskapet ved selskapsrepresentantens overskridelse av lovtillagt myndighet, skal avgjørelsen i Rt. 2015 s. 600 (Inkognitogaten) gjennomgås.

Saken gjaldt spørsmål om en avtale inngått mellom to boligsameier var gyldig. Styrelederen i boligsameiet Inkognitogaten 4 hadde som eneste representant for boligsameiet inngått en avtale som ga boligsameiet Inkognitogaten 6 mulighet til å benytte parkering på Inkognitogaten 4 sin grunn. Det følger derimot av eierseksjonsloven¹⁰⁶ § 30 annet ledd bokstav c og d at disposisjoner over sameiets faste eiendom krever flertallsbeslutning av sameiermøte.¹⁰⁷ Høyesterett måtte ta stilling til om styrelederen alene kunne binde boligsameiet, selv om denne kompetansen eksklusivt var tillagt sameiermøte. Selv om problemstillingen konkret gjaldt eierseksjonsloven, har dommen også betydning på aksjeselskapsrettens område.¹⁰⁸

Det naturlige startpunktet for Høyesteretts drøftelse av styreleders kompetanse var legitimasjonsbestemmelsen i tidligere eierseksjonslov av 1997 § 43 fjerde ledd.

---

¹⁰² Thorbek (1973) s. 384.

¹⁰³ Ibid. s. 56.

¹⁰⁴ Thorbek (1973) s. 384-385, Werlauff (1995) s. 786.

¹⁰⁵ Slik Werlauff (1995) s. 786 og Thorbek (1973) s. 384-385 og 387-388.

¹⁰⁶ Lov av 23. juni 1997 nr. 31 lov om eierseksjoner (eierseksjonsloven).

¹⁰⁷ Det bemerkes at i dommen er det eierseksjonsloven av 1997 som vurderes. Denne er erstattet med en ny eierseksjonslov av 2017. Dette har ingen betydning for behandlingen av problemstillingen i oppgaven.

Henvisningen til eierseksjonsloven i behandlingen av Rt. 2015 s. 600 er altså til eierseksjonsloven av 1997.

¹⁰⁸ Se bl.a. Aarbakke (2017) s. 564.

Eierseksjonslovens legitimasjonsbestemmelse har sitt utspring i aksjeloven av 1976 § 8-15 og derfor var det nødvendig for Høyesterett å ta stilling til innholdet i denne bestemmelsen.

Høyesterett viste til at ordlyden i bestemmelsen ikke oppstiller noen begrensning for legitimasjonsvirkninger hvor vedtaket tilligger et annet organ etter loven.¹⁰⁹ Videre ble det vist til drøftelsen i aksjelovens forarbeider om hvorvidt det skulle inntas en begrensning hvor selskapsrepresentanten gikk utover sin lovtillagte kompetanse. Høyesterett var av den oppfatning at forarbeidene «klart [gir] inntrykk» av at lovgiver ønsket en legitimasjonsregel som ikke oppstilte unntak for overskridelse av kompetanse tillagt et selskapsorgan ved lov.¹¹⁰

Høyesterett konkluderte etter en tolkning av ordlyden og forarbeidene med at selskapet blir bundet, også hvor selskapsrepresentanten har overskredet myndighet som tilligger et annet organ ved lov.¹¹¹

Rettstilstanden etter Inkognitogate-dommen er at selskapet blir bundet også hvor selskapsrepresentanten overskrider sin kompetanse ved å utøve disposisjoner som er tillagt et annet selskapsorgan ved lov, dersom medkontrahenten er i god tro. Resultatet er i strid med Publisitetsdirektivet artikkel 9 jf. drøftelsen ovenfor, og Inkognitogate-dommen har blitt kritisert i juridisk teori.¹¹² I det følgende skal det redegjøres for de uheldige sidene ved dommen, og særlig hvordan resultatet overser den grunnleggende vurderingen av de legislative hensynene som gjør seg gjeldende i saken.

For det første er Høyesteretts bruk av forarbeidene uheldig. I Høyesteretts gjennomgang av forarbeidene i avsnitt 33-35, konkluderes det med at forarbeidene «klart [gir] inntrykk» av at lovgiver ønsket en legitimasjonsregel uten unntak for tilfeller ved overskridelse av kompetanse som etter loven er tillagt et annet selskapsorgan.¹¹³ Høyesterett har imidlertid oversett eller utelatt at det i de samme forarbeidene er vist til at:

«Departementet legger etter dette til grunn at første selskapsdirektiv [Publisitetsdirektivet] ikke er til hinder for at man i den nasjonale lovgivningen fastsetter at selskapet i *visse tilfeller* også

---

¹⁰⁹ Rt. 2015 s. 600 avsnitt 26.

¹¹⁰ Ibid. avsnitt 35.

¹¹¹ Ibid. avsnitt 40.

¹¹² Se forutsetningsvis Aarbakke (2017) s. 564-565. Klarest i sin kritikk av dommen er Sund (2016) s. 66-82.

¹¹³ Rt. 2015 s. 35 avsnitt 35.

kan anses bundet ved overskridelse av myndighet som er tillagt et selskapsorgan etter loven.»
(min utheving).¹¹⁴

Forarbeidene synes følgelig å forutsette at hovedregelen skal være at selskapet *ikke* er bundet ved overskridelse av kompetanse etter loven. Det er snarere unntaket at selskapet skal være bundet ved slik kompetanseoverskridelse. Forarbeidene er derfor ikke så klare som Høyesterett gir inntrykk av, og det er ikke utenkelig at forarbeidene i likhet med artikkel 9, har sett for seg at selskapet skal være ubundet ved overskridelse av myndighet eksklusivt tillagt et annet organ ved lov.¹¹⁵

Videre er det problematisk i Inkognitogate-dommen at det ikke sondres klart mellom overskridelse av kompetanse tillagt et organ ved lov som kan delegeres, og overskridelse av kompetanse eksklusivt tillagt et organ ved lov som ikke kan delegeres. I den konkrete saken gjaldt det slik eksklusiv kompetanse. For medkontrahenten vil beskyttelsesbehovet være ulikt for disse to tilfellene. Hvor kompetansen kan delegeres vil medkontrahenten gjerne ha få forutsetninger for å vite om myndigheten blir delegert hvor loven åpner for det, siden det ikke er adgang til å registrere slike interne reguleringer i kompetanseforholdet i Foretaksregisteret.

For de tilfellene hvor loven legger kompetansen eksklusivt til et organ, har derimot ikke medkontrahenten et like sterkt beskyttelsesbehov. Medkontrahenten kan i disse tilfellene ivareta sine tarv ved å lese loven, slik at publisitetshensynet trekker i retning av at medkontrahenten ikke fortjener særlig vern.¹¹⁶ Særlig kommer publisitetshensynet på spissen hvor det etter loven er klart at det var nødvendig med vedtak i sameiermøtet, og styreleder likevel har disponert alene på vegne av sameiet.¹¹⁷ I denne sammenheng kan det vises til at siden kompetanserammene for styreleder kontra sameiermøtet også i ettertid er lett påviselige, tilsier også notoritets-hensynet at medkontrahenten har tilsvarende mindre beskyttelsesbehov.¹¹⁸ Selskapet vil på sin side ha få forutsetninger for å kontrollere legitimasjonen hvor en selskapsrepresentant velger å handle utenfor klart definerte grenser i loven. Avveiningen av de legislative hensynene i dette tilfellet tilsier at sameiermøtet fortjener større vern enn medkontrahenten.

---

¹¹⁴ Ot.prp.nr. 4 (1995-1996) s. 32.

¹¹⁵ Se Sund (2016) s. 75-77.

¹¹⁶ Jf. gjennomgangen under punkt 1.5 og Sund (2016) s. 68.

¹¹⁷ Jf. forutsetningsvis Lynge Andersen (2010) s. 80.

¹¹⁸ Sund (2016) s. 70.

Uavhengig av de ovennevnte innvendingene til Inkognitogate-dommen, medfører dommens resultat en rettsstilstand som innebærer at selskapsrepresentanten har en svært vid legitimasjonsvirkning overfor medkontrahenten. I prinsippet innebærer det at tredjemann ikke har noen oppfordring til å undersøke kompetansen så lenge en selskapsrepresentant opptrer på vegne av selskapet. Selv om medkontrahentens undersøkelsesplikt gjennomgående er begrenset jf. Rt. 2005 s. 268 (Pan Fish-dommen), oppstilles det i dommen et unntak for medkontrahentens undersøkelsesplikt hvor det foreligger «særlig grunn til mistanke».¹¹⁹ En slik mistanke burde oppstå hvor en selskapsrepresentant handler utenfor kompetanserammer som følger av preseptorisk lovgivning.

Høyesterett modifierer imidlertid rettsstilstanden i Inkognitogate-dommen ved å vise til at: «[d]et er ikke nødvendig for meg å gå nærmere inn på i hvilken utstrekning det må gjøres unntak fra dette utgangspunktet etter gjeldende aksjeselskapsrett».¹²⁰ Hvilke unntak som kan tenkes, utdypes ikke nærmere. Uttalelsen kan tas til inntekt for at Høyesterett ikke ønsket å utelukke at selskapet kan være bundet hvor en selskapsrepresentant overskrider kompetanse som eksklusivt er tillagt et annet organ ved lov. En slik innskrenkende tolkning av aksjeloven § 6-33 som Høyesterett oppstiller i dommen, avdempes likevel av kravet til god tro. En medkontrahent vil gjennomgående ikke være i god tro dersom selskapsrepresentanten har overskredet kompetanse eksklusivt tillagt et annen organ ved lov. Det er derfor usikkert hvor stor betydning Høyesteretts uttalelse rent faktisk har.

3.2.3.2 Forholdet mellom det subjektive kravet i aksjeloven § 6-33 og Publisitetsdirektivet artikkel 9

Et ytterligere spørsmål ved transformeringen av Publisitetsdirektivet i norsk rett er hvorvidt det også foreligger motstrid mellom artikkel 9 og aksjeloven § 6-33 i utformingen av det subjektive kravet (kravet til god tro).

I Publisitetsdirektivet artikkel 9 nr. 1 annet ledd er det subjektive kravet formulert slik at selskapet er ubundet hvor medkontrahenten: «kjente til at handlingen ikke var omfattet av formålet eller at han *etter omstendighetene ikke kunne være uvitende* om det...» (min utheving).

---

¹¹⁹ Nærmere om dette unntaket under punkt 4.2.3.1.

¹²⁰ Rt. 2015 s. 600 avsnitt 40.

Ordlyden i Publisitetsdirektivet etterlater tvil om direktivet både rammer den som handler simpelt uaktsomt og den som handler grovt uaktsomt, eller om direktivet kun rammer den som har handlet grovt uaktsomt.¹²¹ Skulle sistnevnte alternativ legges til grunn må den norske formuleringen av god tro-kravet i aksjeloven § 6-33 anses uforenlig med direktivet, siden den norske ordlyden også omfatter simpel uaktsomhet.¹²²

Det springende punkt er om det subjektive kravet i Publisitetsdirektivet artikkel 9 avgrenser mot medkontrahentens simple uaktsomhet.

Forarbeidene til direktivet inneholder ingen angivelse av hvordan ordlyden er å forstå.¹²³ Den indre sammenhengen mellom artikkel 9 nr. 1 første og annet ledd synes derimot å avdekke svaret. Artikkel 9 nr. 1 annet ledd utgjør et unntak fra artikkel 9 nr. 1 første ledd om at utgangspunktet er at «[s]elskapet forpliktes overfor tredjemann ved de handlinger som er foretatt av selskapets organer...». På denne bakgrunn synes det naturlig å tolke unntaket i artikkel 9 nr. 1 annet ledd innskrenkende, og ikke utvidende. Legges dette tolkningsresultatet til grunn, må det subjektive kravet i artikkel 9 forstås slik at det kun rammer den medkontrahenten som har positiv kunnskap eller som har handlet grovt uaktsomt.¹²⁴

Det særskilte vernet medkontrahenten har etter direktivet trekker også i retning av at det bare er den grovt uaktsomme medkontrahenten som skal rammes. Medkontrahentens vern vil styrkes ved en slik ordlydsforståelse.

Som et ytterligere argument for at det er den grovt uaktsomme medkontrahenten som rammes, vises det til at direktivets ordlyd adskiller seg fra slik god tro-kravet vanligvis formuleres innenfor lovgivningen. Dette er ikke unikt for slik direktivet er formulert ved oversettelsen til norsk. Også ved oversettelsen av direktivet til tysk, fransk og dansk er det benyttet et ordvalg som avviker fra slik god tro-kravet vanligvis formuleres i de respektive landene.¹²⁵

Konklusjonen er dermed at det subjektive kravet i Publisitetsdirektivet artikkel 9 ikke omfatter medkontrahentens simple uaktsomhet.

Den norske lovgiver synes å ha oversett denne problematikken, siden utformingen av det subjektive kravet i aksjeloven § 6-33 ikke er problematisert opp mot ordlyden i

---

¹²¹ Slik Thorbek (1973) s. 389

¹²² Falkanger (1999) s. 20 jf. forutsetningsvis s. 21.

¹²³ Thorbek (1973) s. 389-390

¹²⁴ Thorbek (1973) s. 390.

¹²⁵ Ibid. s. 390.

Publisitetsdirektivet artikkel 9. I den anledning er det naturlig å stille spørsmål ved om lovgiveren i Danmark og Sverige også har oversett problematikken.

I dansk rett er det uttalt i teorien om det subjektive kravet i den tidligere danske aksjelov § 61 stk. 1 nr. 2 at dette omfatter situasjonen «hvor den foreliggende kendte situation er så åpenbar, at den ikke kan misforstås af en tredjemand».¹²⁶ Den danske lovgiver har på dette punkt tilsynelatende hatt et bevisst forhold til ordlyden i direktivet.

Det må imidlertid nevnes at etter vedtakelsen av selskabsloven har også Danmark endret ordlyden i legitimasjonsbestemmelsen som har sitt utspring i Publisitetsdirektivet. I den nåværende ordlyden benyttes uttrykket «tredjemands vidste eller burde vide dette».¹²⁷ Ordlyden må anses tilsvarende som i aksjeloven § 6-33. I lovforslaget til selskabsloven anså det danske Utvalget at EU-domstolens avgjørelse C-104/96 Rabobank v. Minderhoud la til grunn at Publisitetsdirektivet artikkel 7-9 ikke er uttømmende.¹²⁸ Med dette som begrunnelse har man i Danmark funnet det hensiktsmessig å fravike ordlyden i Publisitetsdirektivet, og inntatt en alminnelig aktsomhetsnorm. Bakgrunnen for endringen var et sterkere ønske om at tredjemann skal kunne stole på fullmakten som selskapsrepresentanten innehar.¹²⁹

For svensk retts vedkommende har man i Aktiebolagslag kap. 8 § 42 et god tro-krav som fastsetter at selskapet ikke er bundet av selskapsrepresentantens disposisjon hvor selskapet kan vise «att motparten insåg eller bort inse befogenhetsöverskridandet [kompetanseoverskridelsen]». Ordlyden «innsåg eller bort inse» må anses sammenfallende med den norske lovteksten. I proposisjonen til bestemmelsen er det ikke nærmere kommentert at ordlyden synes å være i strid med artikkel 9.¹³⁰ Heller ikke i forarbeidene til den tidligere Aktiebolagslagen av 1976 har man vært bevisste på motstriden mellom den valgte ordlyden i loven og direktivet.¹³¹

På denne bakgrunn synes de nordiske landene å ha sammenfallende god tro-krav i sine respektive lovgivninger, selv om dette øyensynlig fremstår å være i strid med

---

¹²⁶ Gomard (2000) s. 227.

¹²⁷ Selskabsloven § 135.

¹²⁸ Modernisering af selskabsretten, s. 347

¹²⁹ Ibid. s. 347.

¹³⁰ Regeringens proposition 2004/05:85 Ny aktiebolagslag s. 311-312. Ordlyden ble heller ikke nærmere kommentert i Lagutskottets betänkande 2004/05 LU23 se s. 4.

¹³¹ Regjeringens proposition 1993/94:196 s. 168 flg.

Publisitetsdirektivitet artikkel 9. Den konkrete begrunnelsen for et alminnelig god tro-krav i stedet for kravet som følger av direktivet, er det få prinsipielle uttalelser om.¹³² Det paradoksale ved inntakelsen av et alminnelig god tro-krav i den nasjonale lovgivningen er at direktivets ordlyd i større grad gjennom sitt strengere subjektive krav ivaretar hensynet til tredjemann på en bedre måte.

Bakgrunnen for inntakelsen av det alminnelige god tro-kravet i de nordiske landene kan være at man etter nordisk rett ved å ikke innta den lovbestemte begrensningen for overskridelse av lovbestemt kompetanse, har sett det nødvendig å utjevne den skjevheten dette medfører for selskapet, ved å oppstille et strengere krav til tredjemanns aktsomhet i undersøkelsene av kompetansen til selskapsrepresentanten.¹³³ Samtidig er det ikke tvilsomt at det normalt kreves lite for å være i aktsom god tro slik at det gjerne kan hevdes at selv om det norske god tro-kravet er strengere enn direktivets, medfører praksisen omkring god tro-vilkåret at de egentlig har det samme innholdet. Se til illustrasjon gjennomgangen av Rt. 2005 s. 268, hvor det oppstilles lempelige krav til medkontrahentens undersøkelsesplikt.¹³⁴

3.2.4 Følgene av feil transformering av Publisitetsdirektivet artikkel 9 i norsk rett

Spørsmålet i det følgende er hvilken betydning det har for aksjeloven § 6-33 at denne er et resultat av uriktig transformering av Publisitetsdirektivet artikkel 9.

Utgangspunktet etter norsk rett er presumsjonsprinsippet som forutsetter at man «utnytter alle de muligheter som anerkjente prinsipper for tolkning og anvendelse av rettsregler gir, for å unngå et folkerettsstridig resultat».¹³⁵ Norsk rett er følgelig presumert å være i tråd med forpliktelsene etter EØS-loven. Plenumsavgjørelsen Rt. 2000 s. 1811 (Finanger I) gjaldt spørsmålet om det var motstrid mellom bilansvarsloven¹³⁶ § 7 og tre motorvogndirektiver i EØS-retten. Det prinsipielle spørsmålet var hvor langt den norske lovbestemmelsen kunne tolkes innskrenkende hvor lovgiver uriktig hadde lagt til grunn at bestemmelsen var i tråd med EØS-retten.

---

¹³² Unntaket er som fremholdt ovenfor de danske forarbeidene: Modernisering af selskabsretten s. 346-347.

¹³³ Jf. drøftelsen under punkt 3.2.3.1.

¹³⁴ Jf. punkt 4.2.3.1.

¹³⁵ Rt. 2000 s. 1811 (Finanger I) (s. 1830 pkt. 6) med henvisning til St.prp.nr.100 (1991–1992) side 319.

¹³⁶ Lov av 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogn gjer (bilansvarslova).

Presumsjonsprinsippet innebærer at norsk lov så vidt mulig skal tolkes i samsvar med Norges folkerettslige forpliktelser.¹³⁷ Høyesterett la til grunn at for de tilfeller hvor lovgiver bevisst har vedtatt en lovregel som kan være i strid med Norges folkerettslige forpliktelser, skal norske domstoler legge den norske rettsregelen til grunn.¹³⁸

Stortinget har ved vedtakelsen av aksjeloven av 1976 § 8-15 gjennom forarbeidene vært tydelige på at man har fanget opp problematikken mellom aksjeloven og Publisitetsdirektivet vedrørende spørsmålet om det kan inntas et krav til god tro også ved overskridelse av kompetanse tillagt ved lov. Ordlyden i aksjeloven § 6-33 er av lovgiver presumert å være i tråd med forståelsen av direktivet.¹³⁹ I lys av presumsjonsprinsippet slik det følger av Finanger I-dommen må resultatet bli at aksjeloven § 6-33 skal tolkes etter sin ordlyd. Denne fortolkningen må velges, selv om det er motstrid mellom ordlyden i Publisitetsdirektivet artikkel 9 og aksjeloven § 6-33.

For spørsmålet om motstriden mellom det subjektive kravet i aksjeloven § 6-33 og artikkel 9 er forarbeidene til aksjeloven tause. Presumsjonsprinsippet får ikke anvendelse i slike tilfeller.¹⁴⁰ En hypotetisk lovgivervilje kan heller ikke bringe et tilfelle av klar motstrid i orden jf. Rt. 2000 s. 1811 (Finanger I). Av denne grunn vil god tro-kravet i aksjeloven § 6-33 måtte gis forrang, all den tid kravet til god tro i Publisitetsdirektivet ikke en gang er blitt vurdert.¹⁴¹

---

¹³⁷ Rt. 2000 s. 1811 (s. 1826).

¹³⁸ Rt. 2000 s. 1811 (s. 1831) med henvisning til Innst.O.nr.14 (1992-1993) s. 4.

¹³⁹ Ot.prp.nr.4 (1995-1996) s. 32. Disse forarbeidsuttalelsene ble fulgt opp i NOU 1996:3 s. 140.

¹⁴⁰ Norheim (2003) s. 397.

¹⁴¹ Ibid. s. 397.

4 Kravet til god tro

4.1 Innledende om forutsetningen for den videre drøftelsen

Gjennomgangen under punkt 3 har vist at det foreligger grunnleggende motstrid mellom aksjeloven § 6-33 og Publisitetsdirektivet artikkel 9, siden direktivet forbyr at det oppstilles et krav til god tro ved overskridelse av myndighet tillagt ved lov, samt at det foreligger motstrid mellom aksjeloven og direktivet i utformingen av det subjektive kravet.

I punkt 4.2 skal imidlertid det internasjonale perspektivet forlates, og god tro-kravet i aksjeloven § 6-33 skal i hovedsak vurderes på bakgrunn av de nasjonale rettskildene. Det er en grunnleggende forutsetning for vurderingen i fortsettelsen av oppgaven at selskapsrepresentanten har overskredet sin kompetanse ved å gå utover loven, vedtektene eller en intern beslutning i selskapet.

Den overordnede problemstillingen under punkt 4.2 er hvordan kravet til god tro skal forstås innenfor aksjeselskapsretten og hvilket vurderingstema som skal legges til grunn for vurderingen.

4.2 Innholdet i god tro-kravet

Det er et vilkår for at selskapet skal være ubundet av selskapsrepresentantens disposisjon at medkontrahenten «forsto eller burde ha forstått» at selskapsrepresentanten gikk utover sin kompetanse jf. aksjeloven § 6-33. Ordlyden oppstiller to vilkår som begge kan utløse medkontrahentens onde tro.

For det første vil medkontrahenten være i ond tro hvor vedkommende «forsto» at selskapsrepresentanten ikke kunne disponere på vegne av selskapet. En slik vurdering vil gjennomgående være enkel, fordi medkontrahenten enten har positiv kunnskap om selskapsrepresentantens kompetanse, eller så har medkontrahenten det ikke. Bestemmelsens formulering tilsier at vilkåret utelukkende er et kunnskapskrav, og ikke et krav om sannsynlighetsovervekt.¹⁴² Gjennomgående vil det derimot være mer formålstjenlig å vurdere

---

¹⁴² Norheim (2003) s. 393.

vilkåret om medkontrahenten «burde ha forstått» at selskapsrepresentanten overskred sin kompetanse, all den tid dette er tilstrekkelig for å oppfylle det subjektive vilkåret i aksjeloven § 6-33.¹⁴³

De interessante grensetilfellene og spørsmålene er følgelig relatert til vilkåret om medkontrahenten «burde ha forstått». En alminnelig språklig forståelse av ordlyden tilsier at det må foretas en vurdering av om medkontrahenten var i aktsom god tro om selskapsrepresentantens kompetanse.¹⁴⁴ Medkontrahentens simple uaktsomhet er tilstrekkelig til å oppfylle det subjektive kravet i bestemmelsen.¹⁴⁵ God tro-vurderingen relaterer seg følgelig til hvorvidt medkontrahenten burde forstått at selskapsrepresentanten gikk utover sin kompetanse ved disposisjonen. Det er fremholdt at dette innebærer en objektiv vurdering av om medkontrahenten har vært tilstrekkelig oppmerksom på den aktuelle disposisjonen.¹⁴⁶

Hvilke momenter og omstendigheter som inngår i god tro-vurderingen fremgår ikke av ordlyden. Forarbeidene inneholder heller ingen angivelse om hvordan vurderingen skal foretas.¹⁴⁷ Utgangspunktet for god tro-vurderingen må derfor søkes i andre rettskilder, og hvordan disse rettskildene tilnærmer seg spørsmålet om god tro i relasjon til aksjeloven § 6-33.¹⁴⁸

Innledningsvis vil det bli gjort et forsøk på å tilnærme seg god tro-vurderingen på et mer prinsipielt plan. Videre skal de bærende hensyn for god tro-vurderingen i relasjon til aksjeloven § 6-33 løftes frem. Den siste delen av god tro-drøftelsen vil vise om og eventuelt hvordan disse omstendighetene har materialisert seg i rettspraksis.

4.2.1 God tro-vurderingen på et prinsipielt plan

Kravet til god tro kan benyttes som karakteristikk på to ulike situasjoner.¹⁴⁹ For det første kan god tro-kravet omfatte spørsmålet om parten hadde faktisk kunnskap, eller burde ha faktisk kunnskap om bestemte forhold eller ikke. For det andre kan god tro karakterisere en moralsk standard.¹⁵⁰ De to karakteristikkene utgjør ulike tilnærminger til god tro-kravet. En plassering

---

¹⁴³ Falkanger (1999) s. 109.

¹⁴⁴ Ibid s. 116 oppsummeringsvis.

¹⁴⁵ Ibid s. 20 jf. forutsetningsvis s. 21.

¹⁴⁶ Norheim (2003) s. 393-394.

¹⁴⁷ Slik Aarbakke (2017) s. 567.

¹⁴⁸ Aarbakke (2017) s. 567 forutsetningsvis.

¹⁴⁹ Falkanger (1999) s. 19, Hov (1993) s. 224-225.

¹⁵⁰ Falkanger (1999) s. 19.

av god tro-kravet i én av kategoriene vil kunne oppstille en tydeligere ramme for vurderingen som skal foretas.

Spørsmålet er hvilken karakteristik som er mest treffende for god tro-vilkåret i aksjeloven § 6-33.

Betegnelsen av kravet til god tro som et kunnskapskrav innebærer en vurdering som utelukkende baseres på hvorvidt medkontrahenten rent faktisk hadde kunnskap, eller om vedkommende burde skaffet seg slik kunnskap. Det naturlige startpunktet for vurderingen er medkontrahentens undersøkelsesplikt. På et generelt plan kan det statueres at undersøkelsesplikten ikke kan være av en så omfattende karakter at den går utover medkontrahentens interesser.¹⁵¹

Den andre forståelsen av god tro-kravet gir derimot rom for det Falkanger betegner som en vurdering av moralsk karakter.¹⁵² Karakteristikken utdypes ikke nærmere, enn at det må anses som nesten ensbetydende med en redelighetsvurdering.¹⁵³ En moralsk standard vil nødvendigvis måtte inkludere flere omstendigheter og retningslinjer, herunder et etisk vurderingselement som tilsynelatende er utelatt i kunnskapsvurderingen.¹⁵⁴ En mulig parallell til den moralske standarden er ærbarhetsstandarder slik denne var formulert i Lov av 15. april 1687 Kong Christian Den Femtis Norske Lov (NL) 5-1-2.¹⁵⁵

Kravet til faktisk kunnskap må dermed betraktes som en snever forståelse av kravet til god tro, mens den moralske standarden innebærer en vid tilnærming til god tro-kravet.

Rent språklig og kontekstuel fremstår det nærliggende at aksjeloven § 6-33 faller innenfor den andre kategorien; følgelig at kravet om at medkontrahenten «burde ha forstått» er en karakteristik på at motparten ikke må ha handlet uredelig. En slik forståelse sammenfaller med Falkangers karakterisering av god tro-kravet i aksjeloven av 1976 § 8-15.¹⁵⁶

Det kan imidlertid fremmes innvendinger mot å betegne god tro-kravet i aksjeloven § 6-33 utelukkende som en moralsk standard, og dermed gi den et vidt virkeområde. Den åpenbare

---

¹⁵¹ Falkanger (1999) s. 148

¹⁵² Ibid s. 19.

¹⁵³ Ibid s. 19.

¹⁵⁴ Slik Hov (1993) s. 225.

¹⁵⁵ Hov (1993) s. 225.

¹⁵⁶ Falkanger (1999) s. 19. Kravet til god tro i aksjeloven § 8-15 er identisk med god tro-kravet i aksjeloven § 6-33.

innvendingen er at bestemmelsen inneholder to vilkår, et krav om god tro og et redelighetsvilkår. Dersom kravet til god tro anses som en moralsk standard, vil i stor grad vilkåret om redelighet bli uthult. Det ble klart forutsatt i forarbeidene til tidligere aksjelov § 8- 15 at man anså det nødvendig å innta en begrensning om redelighet i lovteksten.¹⁵⁷ Dette tilsier at kravet til god tro ikke fullt ut kan likestilles med redelighetskravet.

På denne bakgrunn synes det derfor ikke helt avklart om god tro-kravet i aksjeloven § 6-33 utelukkende skal anses som en moralsk standard, eller et kunnskapskrav.

Samtidig er det liten tvil om at begge forståelsene av kravet til god tro delvis flyter over i hverandre. En person vil lettere ha handlet uredelig dersom vedkommende hadde kjennskap eller burde hatt kjennskap til handlingen som karakteriseres som uredelig. Tilsvarende vil man være mer forsiktig med å betegne en person som uredelig, hvis vedkommende ikke hadde eller burde hatt kjennskap til handlingen.¹⁵⁸ Karakteristikken av hvordan man skal anse aksjelovens god tro-krav er dermed ikke nødvendigvis avgjørende for den vurderingen som skal foretas. Dette er særlig tydelig ved at man innenfor aksjeloven § 6-33 opererer både med et god tro-krav og et redelighetsvilkår som gjør at en bredere vurderingsnorm uansett må anvendes. Uavhengig av klassifiseringen kan det likevel være av interesse ved vurderingen av god tro-kravet at man har en tanke om to-kategoriseringen slik at vurderingene av henholdsvis kravet til god tro og redelighet, ikke flyter for mye over i hverandre.

Det subjektive kravet i aksjeloven § 6-33 kan på denne bakgrunn ikke nødvendigvis plasseres under én av karakteristikkene.

En alternativ vei i fortsettelsen for å fastlegge god tro-vurderingsstandarder etter aksjeloven § 6-33, vil være å gjennomgå hvilke hensyn som skal tillegges betydning ved vurderingen av om medkontrahenten burde ha forstått at kompetansen ble overskredet.

4.2.2 Hensynene bak god tro-kravet i aksjeloven § 6-33

Legitimasjonsregelen i aksjeloven § 6-33 søker i hovedsak å avveie hensynet til henholdsvis tredjemann og selskapet mot hverandre.¹⁵⁹ Ved denne interesseavveiningen har lovgiver funnet

---

¹⁵⁷ Ot.prp.nr.19 (1974-1975) s. 113.

¹⁵⁸ Falkanger (1999) s. 19-20.

¹⁵⁹ Falkanger (1999) s. 55 jf. s. 54, slik også gjennomgangen i punkt 1.5 viser.

det mest hensiktsmessig å gi tredjemann størst vern,¹⁶⁰ utenom de tilfellene hvor det er helt absolutte kompetanseskranker for selskapsrepresentantens myndighetsutøvelse for eksempel etter kapitalvernreglene i aksjeloven.¹⁶¹ Løsningen fremtrer fornuftig siden det er selskapet som har størst mulighet til å kontrollere selskapsrepresentantens legitimasjon utad. Tredjemann vil på sin side vanligvis ha få muligheter til å kontrollere selskapsrepresentantens kompetanse.

Utfallet av denne interesseavveiningen i favør av tredjemann er det naturlig å tillegge vekt ved vurderingen av medkontrahentens gode tro. Den naturlige innfallsvinkelen er hvorvidt det bør stilles lempeligere krav til medkontrahentens aktsomme gode tro som følge av at lovgiver ønsker å yte medkontrahenten størst vern.

For å nærmere ta stilling til god tro-kravet må det ses hen til rettspraksis. Spørsmålet er hvilken terskel og vurderingselementer som fremgår av rettspraksis, og hvorvidt det er angitt en tydelig ramme for vurderingen.

4.2.3 Tilnærmingen i rettspraksis til god tro-vurderingen

I Rt. 2005 s. 268 (Pan Fish) behandlet Høyesterett spørsmålet om en daglig leder med firmategningsrett etter aksjeloven § 6-31 hadde gått utover sin kompetanse og bundet selskapet. Siden daglig leder var tildelt firmategningsrett hadde vedkommende en utvidet kompetanse til å binde selskapet, sammenlignet med om kompetansen kun var forankret i aksjeloven § 6-32.¹⁶² Den daglige lederen hadde gått utover sin myndighet da han informerte medkontrahenten om at et styreforbehold var opphevet, siden dette var en kompetanse som var forbeholdt styret. Om kravet til god tro uttalte Høyesterett at:

«[d]en ankende part har ikke søkt å godtgjøre at Alsvåg [medkontrahenten] forsto eller hadde grunn til å forstå at Strømsnes [selskapsrepresentanten] handlet uten dekning i et styrevedtak, og heller ikke at det er i strid med redelighet å gjøre disposisjonen gjeldende».¹⁶³

I tillegg uttalte Høyesterett om god tro-vurderingen at den:

---

¹⁶⁰ Forutsetningsvis Sund (2016) s. 71. Det vises til at Publisitetsdirektivet også hovedsakelig søker å verne medkontrahenten jf. preambel 5. ledd.

¹⁶¹ Eks. aksjeloven § 8-1 jf. § 8-2 som legger beslutningsmyndigheten eksklusivt til generalforsamlingen.

¹⁶² Jf. behandlingen under punkt 2.3.

¹⁶³ Rt. 2005 s. 268 avsnitt 40

«...bygger på den forutsetning at medkontrahenter i alminnelighet ikke skal ha noen undersøkelsesplikt, og at vedkommende skal kunne legge til grunn at forholdet innad er i orden såfremt det ikke foreligger noen særlig grunn til mistanke».¹⁶⁴

Basert på de ovenstående uttalelsene synes Høyesterett å tolke god tro-kravet som et krav til kunnskap, og ikke som en moralsk standard. Det sentrale synes å være om medkontrahenten var eller burde vært kjent med de forhold som tilsa at selskapsrepresentanten hadde gått utover sin kompetanse. En slik forståelse av premissene støttes av henvisningen til hva som skal danne bakgrunnen for god tro-vurderingen. Høyesterett viste utelukkende til undersøkelsesplikten som et moment ved vurderingen av om god tro-kravet var oppfylt. En normativ vurdering av det konkrete saksforholdet ble det ikke lagt opp til. Dersom god tro-kravet ble ansett som en moralsk standard ville det vært naturlig å vurdere andre momenter enn kun medkontrahentens undersøkelsesplikt. Pan Fish-dommen kan derfor tas til inntekt for at god tro-kravet i utgangspunktet kun er av faktisk karakter.

En annen dom som behandler god tro-kravet er Rt. 1983 s. 716 (GI-dommen).¹⁶⁵ Norsk Garantiinstitutt for Skip (GI) hadde reforhandlet en garanti med et rederiselskap. Den daglige lederen til rederiselskapet (Reksten) avga en erklæring (statement) som GI tolket slik at rederiselskapet garanterte for noen av selskapets forpliktelser. Ved avviklingen av garantiansvaret for GI stod man igjen med et omfattende tap for de utførte engasjementene overfor rederiselskapet. GI fremmet av denne grunn krav mot Reksten.

Reksten hevdet derimot at det ikke var gitt noen garanti, og at den subsidiært ikke kunne gjelde etter sin ordlyd.

Om garantien uttalte Høyesterett at:

«Meget taler for at han [Reksten] regnet med at garantien rent faktisk bare ville bli gjort gjeldende under spesielle omstendigheter».¹⁶⁶

Likevel var Høyesterett av den oppfatning at det vanskelig kunne legges til grunn at:

---

¹⁶⁴ Rt. 2005 s. 268 (Pan Fish) avsnitt 39.

¹⁶⁵ Dommen blir også populært kalt «Reksten-dommen».

¹⁶⁶ Rt. 1983 s. 716 (s. 728).

«...Johan Reksten [medkontrahtenten] har gått ut fra at GI [selskapet] ikke hadde rettslig adgang til å gjøre garantien gjeldende etter sin ordlyd, og under enhver omstendighet kan han ikke ha vært i aktsom god tro for så vidt».¹⁶⁷

Vurderingen av god tro-kravet fremstår relativt strengt i dommen. Den høyere terskelen i denne saken sammenlignet med Rt. 2005 s. 268, kan skyldes at Reksten som medkontrahtent hadde særlig kunnskap. Fokuset på slik særlig kunnskap synes også å være en forutsetning for resultatet i Rt. 1995 s. 1026 (Sandakergården). I Sandakergården-dommen medførte den omstendighet at medkontrahtenten hadde særlig innsikt i selskapets interne forhold at aktsomhetsterskelen måtte settes relativt lavt.¹⁶⁸

4.2.3.1 Nærmere om betydningen av medkontrahtentens undersøkelsesplikt for god tro-vurderingen

Rettspraksis etterlater et inntrykk av at god tro-vurderingen særlig må vurderes i lys av medkontrahtentens undersøkelsesplikt. Tidvis vil en undersøkelse fra medkontrahtenten kunne avdekke mangler ved selskapsrepresentantens kompetanse. Av denne grunn kunne det gjerne tenkes at det ble stilt visse krav til medkontrahtentens undersøkelser hvor vedkommende inngår avtaler med selskapet. Særlig taler hensynet til selskapet for denne løsningen.¹⁶⁹

Spørsmålet er hvilke krav som kan stilles til medkontrahtentens undersøkelsesplikt.

Det fremgår av forarbeidene at medkontrahtenten ikke har noen alminnelig undersøkelsesplikt, med mindre de konkrete omstendighetene rundt styret eller daglig leders representasjon tilsier at organene gikk utover sin kompetanse.¹⁷⁰ Uttalelsene er forenlige med rettspraksis, hvor Høyesterett har vist varsomhet med å konstatere noen omfattende undersøkelsesplikt for medkontrahtenter jf. blant annet Rt. 2005 s. 268 (Pan Fish). Høyesterett uttalte om medkontrahtenten under god tro-vurderingen:

«...at medkontrahtenter i alminnelighet ikke skal ha noen undersøkelsesplikt, og at vedkommende skal kunne legge til grunn at forholdet innad er i orden, såfremt det ikke foreligger noen særlig grunn til mistanke».¹⁷¹

---

¹⁶⁷ Rt. 1983 s. 716 s. 728.

¹⁶⁸ Dommens faktum gjennomgås grundigere under punkt 5.2.

¹⁶⁹ Jf. oppgavens punkt 1.5.

¹⁷⁰ Ot.prp.nr.36 (1993-1994) s. 214-215 med henvisning til NOU 1992: 29 s. 156.

¹⁷¹ Rt. 2005 s. 268 avsnitt 39.

Disse uttalelsene legger til grunn at medkontrahtenten vanligvis ikke behøver å foreta undersøkelser, med mindre det er særlig grunn til mistanke. Det nevnes at også i dansk rett kreves det ingen særlig undersøkelsesplikt av medkontrahtenten.¹⁷²

Selv om undersøkelsesplikten stiller relativt lempelige krav til medkontrahtentens undersøkelser, forventes det at medkontrahtenten er kjent med de faktiske forhold som er registrert i Foretaksregisteret jf. foretaksregisterloven § 10-1 første ledd. Det følger av bestemmelsen at:

«I forhold til rettsregler som lar det være avgjørende for tredjemanns rettsstilling om denne kjente til eller ikke kjente til et forhold, anses det som er registrert etter denne lov for å ha kommet til tredjemanns kunnskap».

Bestemmelsen knesetter prinsippet om at medkontrahtenten forventes å ha kunnskap om det som er registrert i Foretaksregisteret. At dette er den faktiske situasjonen følger av spesialmerknaden til foretaksregisterloven § 10 (1) som blant annet viser til aksjeloven § 6-33. Informasjon fra selskapet som skal registreres er vedtektene jf. aksjeloven § 3-1 første ledd nr. 1. Sammenholdes foretaksregisterloven § 10 (1) med aksjeloven § 3-1 første ledd nr. 1 er rettsstilstanden slik at tredjemann forutsettes å ha kunnskap om selskapets vedtekter.

Det er derimot ikke slik at selv om medkontrahtenten er kjent med innholdet i vedtektene, at medkontrahtenten er i ond tro ved alle disposisjoner som selskapsrepresentanten foretar seg, og som har sin materielle beslutningskompetanse utledet fra vedtektene. Etter foretaksregisterloven § 3-7 tredje ledd kan det ikke registreres annen «innskrenkning i signaturretten ... enn den at fullmakten må nyttes av flere i fellesskap». I forarbeidene er det vist til at det ikke kan inntas innskrenkninger utover dette, for eksempel ved at det settes begrensninger på de materielle kriteriene for avgjørelsens art mv.¹⁷³ Selskapet har derfor ikke anledning til å fastsette rammene for beslutningsmyndighet, kompetanse mv. i Foretaksregisteret, og deretter forvente at dette er kjent for tredjemann. Formålet bak registreringen av vedtektene har ikke vært å begrense medkontrahtentens rettigheter, men heller

---

¹⁷² Andersen (2017) s. 338, Christensen (2017) s. 521.

¹⁷³ Ot.prp.nr.50 (1984-1985) s. 46-47.

vært et forsøk på å gi medkontrahenten mulighet for å kontrollere vedtektene, samt hvem som har signaturkompetanse.¹⁷⁴

Et interessant spørsmål ved undersøkelsesplikten er hva som kan tilsi at det foreligger særlig grunn til mistanke jf. formuleringen i Rt. 2005 s. 268 avsnitt 39.

Utgangspunktet er at medkontrahenten normalt må kunne gå ut fra at selskapsrepresentantens kompetanse er i orden. Omstendigheter som gir medkontrahenten en mild oppfordring til undersøkelse kan ikke medføre at medkontrahenten er i ond tro.¹⁷⁵ Typiske omstendigheter som derimot kan gi medkontrahenten en oppfordring til å foreta nærmere undersøkelser, er hvor selskapsrepresentanten disponerer på en uvanlig måte sammenlignet med liknende avtaler. I forlengelsen av dette vil det gjennomgående måtte kreves en større oppfordring til å foreta undersøkelser hvor det inngås avtaler som er av stor verdi for begge parter.¹⁷⁶ Som illustrerende eksempel kan det vises til at en medkontrahent jevnt over må utvise større aktsomhet ved kjøp av en eiendom, enn ved kjøp av aksjer på børsen som omsettes i stor skala. Selv om kravet til god tro formelt sett er det samme etter loven, må man kunne oppstille ulike krav til aktsomhet for disse to konkrete tilfellene.¹⁷⁷

Inngåelse av avtaler mellom profesjonelle parter vil også kunne anses å skjerpe undersøkelsesplikten, slik Rt. 1983 s. 716.¹⁷⁸ Et illustrativt eksempel er at styret kan være involvert i en fusjonsprosess ved at generalforsamlingen har mulighet til å gi styret fullmakt om fusjon jf. aksjeloven § 10-14 annet ledd nr. 6, selv om slike beslutninger vanligvis krever godkjenning av generalforsamlingen med to tredjedels flertall jf. aksjeloven § 13-3 annet ledd annet punktum. For slike fusjonsprosesser er det i forretningslivet vanlig å utføre Due Diligence.¹⁷⁹ Selv om slike kontrollprosesser er utbredte i forretningslivet er det ikke oppstilt noe krav til dette i aksjeloven. Slike alminnelige prosedyrer kan få betydning ved vurderingen av om vedkommende har utvist tilstrekkelig aktsomhet, herunder overholdt undersøkelsesplikten. Det minnes likevel om at det normalt ikke gjelder en undersøkelsesplikt jf. Rt. 2005 s. 268 avsnitt 39. Vanligvis vil også slike større disposisjoner nødvendigvis

---

¹⁷⁴ Norheim (2003) s. 395.

¹⁷⁵ Myklestad (2012) s. 360.

¹⁷⁶ Ibid. s. 360.

¹⁷⁷ Falkanger (1999) s. 21.

¹⁷⁸ Dommens saksforhold er gjengitt ovenfor under punkt 4.2.3.

¹⁷⁹ Liland (2016) s. 251.

samtykke fra det samlede styret, slik at legitimasjonsspørsmålet ikke nødvendigvis kommer på spissen.¹⁸⁰

4.2.4 Avsluttende betraktninger om god tro-vurderingen i aksjeloven § 6-33

Det er en krevende oppgave å oppstille en konkret retningslinje for god tro-vurderingen etter aksjeloven § 6-33. Samtidig er det enkelte åpenbare trekk som går igjen ved god tro-vurderingene som er illustrert ovenfor. Den alminnelige tilnærmingen er at det særlig tas stilling til den undersøkelsesplikten som påhviler medkontrahenten.¹⁸¹ Vanligvis gjøres det ingen ytterligere vurderinger, med mindre medkontrahenten har subjektiv kunnskap som ga vedkommende en oppfordring til å reagere.¹⁸² Mer omfattende helhetsvurderinger som trekker inn øvrige omstendigheter synes ikke å være den alminnelige tilnærmingen til god tro-vurderingen på aksjeselskapsrettens område. Formodentlig kan den positivrettslige regelen som følger av foretaksregisterloven § 10-1 nr. 1 være en årsak til dette.

---

¹⁸⁰ Jf. aksjeloven § 6-30 jf. § 6-12.

¹⁸¹ Slik bl.a. Rt. 2005 s. 268 (avsnitt 39).

¹⁸² Slik Rt. 1995 s. 1026.

5 Kravet til redelighet

5.1 Innledende om redelighetskravet

Det følger av aksjeloven § 6-33 at disposisjonen ikke kan gjøres gjeldende dersom det «ville stride mot redelighet».¹⁸³

Utformingen av aksjeloven § 6-33 tilsier at redelighetskravet er et kumulativt vilkår sammen med god tro-kravet hvor spørsmålet er om selskapet kan hevde seg ubundet av selskapsrepresentantens disposisjon. Det nærmere meningsinnholdet i begrepet fremstår derimot uklart. Ordlyden inneholder ingen utdypning av hva som eventuelt skal eller ikke vil være uredelig. I lys av dette fremstår det nærliggende at redelighetskravet etter sin ordlyd er et rimelighetsvilkår, som gir anvisning på en konkret helhetsvurdering.

Redelighetskravet har ikke noen parallell i Publisitetsdirektivet. I våre naboland er det heller ikke inntatt et krav til redelighet som skal utfylle kravet til god tro ved legitimasjonsspørsmål etter aksjeloven. Kravet til redelighet gir i det hele tatt medkontrahenten et svært sterkt vern, fordi selskapet kan være bundet av selskapsrepresentantens disposisjon selv hvor medkontrahenten er i ond tro, så lenge det ikke vil stride mot redelighet å gjøre disposisjonen gjeldende. Hvorvidt det kan tenkes tilfeller hvor medkontrahenten er i ond tro, og det samtidig vil være redelig å gjøre avtalen gjeldende skal vurderes i punkt 5.4. Den utvidede legitimasjonsvirkningen som redelighetskravet innebærer er uansett en utvidelse av legitimasjonsvirkningene som er i strid med Publisitetsdirektivet, all den tid direktivet ikke åpner for utvidede legitimasjonsvirkninger utover kravet til god tro ved selskapsrepresentantens ultra vires-overskridelser.

Spørsmålet er derfor hva som var bakgrunnen for inntakelsen av redelighetskravet og hvilken selvstendig betydning vilkåret kan tillegges.

I Norge ble kravet til redelighet inntatt i tidligere aksjelov av 1976 § 8-15. I forarbeidene til denne bestemmelsen mente departementet det var fornuftig å supplere bestemmelsen med «alminnelige nasjonale bestemmelser om svik o.l.».¹⁸⁴ Lovgiver anså det utilstrekkelig å

---

¹⁸³ Vilkåret vil omtales som «redelighetskravet», slik Bråthen (2016) s. 107-126.

¹⁸⁴ Ot.prp.nr.19 (1974-1975) s. 112-113.

oppstille kun et krav til god tro. Konkret ble det uttalt i forarbeidene at det er «[a]vgjørende...om det på denne bakgrunn er uredelig av ham å gjøre krav gjeldende mot selskapet, sml. avtalelovens § 33 som gir et godt utgangspunkt for vurderingen».¹⁸⁵

Kravet til redelighet har etter inntakelsen i aksjeloven § 8-15 blitt inkludert i aksjeloven § 6-33, uten at betydningen av kravet kommenteres nærmere i forarbeidene. Siden aksjeloven av 1976 § 8-15 og aksjeloven § 6-33 har en identisk formulering, og at redelighetskravet ikke er kommentert nærmere i forarbeidene til någjeldende aksjelov, må de ovennevnte forarbeidsuttalelsene kunne tillegges vekt ved tolkningen av dagens rettsstilstand.

Forarbeidsuttalelsene forutsetter følgelig at redelighetskravet har selvstendig betydning, all den tid det pekes på at man ikke kan nøye seg med godtrokravet, siden det avgjørende vil være om det er uredelig av medkontrahenten å gjøre avtalen gjeldende. Ut fra dette fremstår det som en klar forutsetning at redelighetskravet har betydning for vurderingen etter aksjeloven § 6-33.¹⁸⁶

I rettspraksis er det derimot få – om noen – konkrete og utfyllende uttalelser om kravet til redelighet.¹⁸⁷ Den relativt sparsommelige rettspraksisen og den tilsynelatende indre motsetningen mellom god tro-kravet og redelighetskravet, har medført at enkelte teoretikere relativt kategorisk har hevdet at redelighetskravet ikke kan ha noen selvstendig betydning ved siden av god tro-kravet.¹⁸⁸ Det er hevdet at aksjelovens system bygger på den forutsetning at dersom medkontrahenten visste at kompetansen ble overskredet, kan medkontrahenten ikke vinne noen rett.¹⁸⁹

For å nærmere kartlegge innholdet av redelighetskravet skal det ses hen til om Høyesteretts praksis oppstiller noen holdepunkter for betydningen og eventuelt vurderingen av redelighetskravet.

5.2 Høyesteretts praksis om redelighetskravet

I Rt. 2015 s. 600 (Inkognitogaten) tok Høyesterett stilling til om et sameie var bundet hvor sameierepresentanten hadde overskredet kompetanse som eksklusivt var tillagt et annet organ ved lov. Spørsmålet om god tro, og redelighetskravet ble ikke direkte behandlet. Av interesse

---

¹⁸⁵ Ot.prp.nr.19 (1974-1975) s. 113.

¹⁸⁶ Jf. Bråthen (2016) s. 111 som forutsetter at redelighetskravet er det sentrale,

¹⁸⁷ Ibid. s. 118 flg.

¹⁸⁸ Hov (2002) s. 394-395, Hov (1993) s. 388.

¹⁸⁹ Hov (1993) s. 388.

for redelighetsvurderingen er det likevel at Høyesterett konstaterte at aksjeloven § 6-33 og avtalerettslige fullmaktsregler ikke nødvendigvis bygger på samme tankesett.¹⁹⁰

For redelighetskravet innebærer dette at det ikke nødvendigvis kan settes likhetstegn mellom forståelsen av kravet til redelighet i avtaleloven § 33 og aksjeloven § 6-33.¹⁹¹ Forarbeidene bygger tilsynelatende på denne forutsetningen.¹⁹² Imidlertid er det liten tvil om at avtalelovens regler generelt bygger på andre hensyn enn aksjeloven. Henvisningen i forarbeidene er nok derfor inntatt som en påminnelse om at redelighetskravet i aksjeloven § 6-33 som i avtaleloven § 33, innebærer en vurdering av hva som er alminnelig forretningsmoral for slike disposisjoner.¹⁹³

Avgjørelsen i Rt. 2008 s. 385 (Arkatunet) gjaldt spørsmålet om overtakelse av gjeld og etterfølgende tilbakebetaling av denne forpliktelsen ved oppfylling av en entreprisekontrakt var i strid med utdelingsregelen i aksjeloven §§ 3-6 og 3-7. Ved behandlingen av tilbakebetalingsregelen i aksjeloven § 3-7 var spørsmålet om denne var begrenset av aksjeloven § 6-33. Flertallet i Høyesterett (dissens 4-1) var av den oppfatning at aksjeloven § 6-33 ikke kan begrense en tilbakeføringsplikt som følger av aksjeloven § 3-7.¹⁹⁴ Dette følger for så vidt allerede av ordlyden i § 3-7 (2) som synes å være *lex specialis*, og derfor går foran aksjeloven § 6-33.

Høyesterett gikk likevel lenger og statuerte at det ikke var nødvendig å vurdere forholdet mellom aksjeloven §§ 6-33 og 3-7, da det var godtgjort at medkontrahenten burde forstått at selskapsrepresentanten overskred sin kompetanse.¹⁹⁵ En svakhet ved dommen er derimot at de forhold som eventuelt skulle gjøre disposisjonen uredelig, ikke ble kommentert nærmere. Flertallet viste blant annet til at man anså det unødvendig å gå inn på de omstendigheter som gjaldt en kontrakt inngått mellom selskapet og banken. En mulig forklaring kan være at Høyesterett anså avtalekonstruksjonen som sikret medkontrahenten ved motpartens betalingsvansker, isolert sett var uredelig.¹⁹⁶ En annen plausibel forklaring kan være at

---

¹⁹⁰ Bråthen (2016) s. 118.

¹⁹¹ Ibid. s. 123.

¹⁹² Ot.prp.nr 19 (1974-1975) s. 113.

¹⁹³ Bråthen (2016) s. 123

¹⁹⁴ Rt. 2008 s. 385 avsnitt 86.

¹⁹⁵ Rt. 2008 s. 385 avsnitt 87.

¹⁹⁶ Bråthen (2016) s. 119.

Høyesterett forutsatte at dersom medkontrahenten var i ond tro, medfører dette forutsetningsvis at også redelighetskravet er oppfylt.

En slik kumulering av god tro-kravet og redelighetskravet er en mulig tolkningsvariant av Høyesteretts premisser i Rt. 1983 s. 716 (GI-dommen). Førstvoterende konstaterte at selskapsrepresentanten hadde gått langt utover den kompetanse vedkommende var delegert av styret, og at medkontrahenten ikke kunne være i god tro om at selskapsrepresentanten kunne forplikte selskapet.¹⁹⁷

Det er derimot mulig å forstå Høyesteretts uttalelser slik at uttrykket «klart» i forbindelse med kompetanseoverskridelsen sammenholdt med at medkontrahenten ikke kunne være i aktsom god tro, implisitt innebærer at redelighetskravet også må være oppfylt. Den tilsynelatende manglende vurderingen av redelighetskravet kan også skyldes at sakskomplekset omhandlet hvorvidt medkontrahenten hadde påtatt seg en garanti. Vurderingen av disposisjonens redelighet vil gjennomgående være mer treffende hvor spørsmålet er om det foreligger en alminnelig forretningsmessig disposisjon. I slike tilfeller vil det være lettere å oppstille en standard for hva som er redelig, og hva som anses uredelig. Hvor det ikke foreligger grunnlag for å oppstille en alminnelig norm, viker gjerne domstolene tilbake for å gjøre en redelighetsvurdering.

Behandlingen av redelighetskravet oppfattes derimot noe annerledes i Rt. 1995 s. 1026 (Sandaker). Sandakergården (Sandaker) var i hovedsak et familieeid selskap. Selskapet besluttet å overdra butikkdriften til Sandaker Herreklær AS. Dette ble formalisert gjennom inngåelsen av en meget gunstig leieavtale hvor Sandaker Herreklær fikk en uoppsigelig leieavtale på 99 år, og hvor husleien var satt til tre prosent av bruttoomsættningen til Sandaker Herreklær. Leiekontrakten ble inngått på et tidspunkt hvor det var store uenigheter omkring driften innad i Sandaker. Etter en intern maktkamp i Sandaker besluttet Sandaker å gå til sak for å få kjent leieavtalen ugyldig. Om legitimasjonsspørsmålet uttalte Høyesterett at tredjemann (Sandaker Herreklær) ikke kunne være i aktsom god tro, da de «...var eller burde vært kjent med de forhold som tilsa urimeligheten».¹⁹⁸ Uttalelsen bærer preg av at Høyesterett mente at avtalen mellom Sandaker og Sandaker Herreklær hadde et urimelig innhold, siden den var svært fordelaktig for Sandaker Herreklær. En karakterisering av avtalen som urimelig fremstår uansett i det hele tatt mer treffende ved redelighetsvurderingen enn ved god tro-vurderingen,

---

¹⁹⁷ Rt. 1983 s. 716 (s. 735).

¹⁹⁸ Rt. 1995 s. 1026 (s. 1034).

siden rimelighet ofte tar sikte på en objektiv vurdering av avtaleforholdet.¹⁹⁹ Høyesterett besluttet å revidere avtalen etter aksjeloven § 8-15, og leieavtalen ble tidsbegrenset til 25 år.²⁰⁰

Gjennomgangen av Høyesteretts praksis viser at ingen av avgjørelsene eksplisitt behandler redelighetskravet. Samtidig kan det ikke utelukkes at det mellom linjene kan leses slik at Høyesterett gjør en implisitt redelighetsvurdering, men med bruk av andre karakteristikker.

Siden Høyesterett har få uttalelser om redelighetskravet er det naturlig å se hen til underinstansenes rettspraksis for å se hvilken betydning redelighetskravet har spilt i denne praksisen. Det bemerkes at lagmannsrettspraksis i utgangspunktet ikke har stor rettskildemessig vekt, utover de argumentene dommens resultat er begrunnet i.²⁰¹ For de tilfeller hvor Høyesterett har behandlet en anke, og velger å ikke behandle saken jf. Lov av 17. juni 2005 nr. 90 lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) § 30-4, må premissene kunne tillegges større vekt.²⁰²

5.3 Underrettspraksis

RG 1995 s. 412 (Frostatting lagmannsrett) omhandlet en prokurist (Brinchmann) som opptok et lån for et aksjeselskap mot pant i selskapets faste eiendom.²⁰³ Brinchmann hadde alene undertegnet pantobligasjonen som ble tinglyst. Spørsmålet var om Brinchmann i kraft av sin prokura hadde mulighet til å binde selskapet. I forlengelsen av dette var det et spørsmål om Brinchmann også var daglig leder i selskapet, og dermed både hadde myndighet til å binde selskapet i kraft av å være daglig leder, samt inneha prokura. For det tilfellet at Brinchmann både var daglig leder og hadde prokura, ville dette gitt han en utvidet rett til å binde selskapet, siden tildeling av prokura utvider en daglig leders kompetanse.

Lagmannsretten konkluderte med at Brinchmann verken i rollen som prokurist eller daglig leder hadde kompetanse til å binde selskapet.²⁰⁴ Spørsmålet var deretter om Brinchmann fremstod legitimert til å binde selskapet etter aksjeloven av 1976 § 8-15. Utgangspunktet for vurderingen var den omstendighet at det fremgikk av Foretaksregisteret at Brinchmann kun hadde prokura og at han ikke var registrert som daglig leder. Opplysningene i Foretaksregisteret forutsettes

---

¹⁹⁹ Slik Bråthen (2016) s. 123-124 forutsetningsvis.

²⁰⁰ Rt. 1995 s. 1026 (s. 1035).

²⁰¹ Nygaard (2004) s. 210.

²⁰² Slik Nygaard (2004) på s. 211 legger til grunn etter den tilsvarende bestemmelsen i tvistemålsloven § 373.

²⁰³ Dommen ble anket til Høyesterett, men forkastet av kjæremålsutvalget jf. HR-1994-702-K.

²⁰⁴ RG 1995 s. 412.

det at medkontrahenten kjenner til jf. foretaksregisterloven § 10-1. Medkontrahenten hadde derimot ikke undersøkt Foretaksregisteret og lagmannsretten mente derfor at medkontrahenten burde innsett at Brinchmann gikk utover sin kompetanse. Lagmannsretten konkluderte med at «det derfor vil stride mot redelighet å gjøre disposisjonen gjeldende jf. aksjeloven § 8-15 jf. samme problemstilling i avtaleloven § 33».²⁰⁵ Videre ble det konstatert at:

«En samlet vurdering av lånesøknadens opplysninger, aksjeselskapets størrelse og art, firmaregisterets opplysninger og omstendighetene ved pantobligasjonen tilsier at Olav Tryggvasongt 6 AS kan påberope Brinchmanns kompetanseoverskridelse overfor Vital».²⁰⁶

Lagmannsretten synes derfor å foreta en større helhetsvurdering av avtaleforholdet hvor også de objektive elementene rundt avtaleinngåelsen trekkes frem. En samlet vurdering av disse omstendighetene tilsa at det var uredelig å gjøre avtalen gjeldende.

En tilsvarende forståelse av redelighetskravet følger av lagmannsrettsdommen LF- 2011- 78104. Anken ble nektet fremmet av Høyesterett.²⁰⁷ I et selskap med enestyre hadde styrelederen inngått en avtale med et selskap om overtakelse av aksjer. De samme aksjene hadde imidlertid blitt tvangssolgt tidligere. Styrelederen hadde utvilsomt overskredet sin kompetanse da han solgte selskapets eiendomsportefølje uten samtykke fra selskapets nye aksjonærer. Spørsmålet var om medkontrahenten forstod eller burde forstått at kompetansen ble overskredet og om det ville stride mot redelighet å gjøre avtalen gjeldende.

Lagmannsretten innledet drøftelsen med å konstatere at medkontrahenten var i ond tro. Om redelighetsvurderingen viste lagmannsretten til tingrettens vurderinger hvor det fremgikk at medkontrahenten forstod at selskapsrepresentanten gjennom å inngå aksjeavtalen, bevisst forsøkte å tømme selskapet for aktiva, før de nye aksjonærene kunne forhindre dette. Medkontrahenten var dermed kjent med myndighetsmisbruket selskapsrepresentanten utøvde jf. aksjeloven § 6-28, og med denne «...kunnskapen strider det også mot redelighet fra [medkontrahenten] sin side å fastholde avtalen».²⁰⁸

Premissene til lagmannsretten synes å forutsette at redelighetskravet er et selvstendig vilkår, som må løftes frem ved vurderingen etter aksjeloven § 6-33 på lik linje med god tro-kravet. Sakens karakter gjør det også betimelig å løfte frem redelighetsvilkåret. Hvor medkontrahenten

---

²⁰⁵ RG 1995 s. 412 (s. 417).

²⁰⁶ Ibid. s. 417.

²⁰⁷ Jf. HR-2012-555-U.

²⁰⁸ Jf. tingrettens premisser referert til i lagmannsrettens votum i LF-2011-78104.

med åpne øyne bivåner at selskapsrepresentanten utøver et myndighetsmisbruk kan det ikke være redelig å gjøre avtalen gjeldende. Dommen løfter derfor frem det objektive elementet i redelighetsvurderingen ved siden av den subjektive vurderingen som følger av kravet til god tro.

5.4 Redelighetskravets selvstendige rolle ved legitimasjonsvurderingen

Spørsmålet i det følgende er hvorvidt redelighetskravet har selvstendig betydning ved siden av kravet til god tro ved legitimasjonsvurderingen. Gjennomgangen av redelighetskravet under punkt 5.1-5.3 tegner et uklart rettskildebilde. Ordlyden og forarbeidene etterlater et tydelig inntrykk av at redelighetskravet er tiltenkt en selvstendig rolle ved vurderingen av aksjeloven § 6-33. Rettspraksis har derimot vært mer tilbakeholden med å ta uttrykkelig stilling til redelighetskravets selvstendige betydning ved siden av kravet til god tro.

Det er ingen dommer som eksplisitt tar avstand fra redelighetskravet.²⁰⁹ Enkelte av dommene herunder Rt. 1995 s. 1026 og Rt. 1983 s. 716 må sannsynligvis best forstås slik at man anser at redelighetskravet blir kumulert under god tro-vurderingen. Ellers er det få avgjørelser som eksplisitt tar stilling til redelighetskravet utenom lagmannsrettsdommene RG 1995 s. 412 og LF-2011-78104.

I juridisk teori har det på bakgrunn av det uklare rettskildebildet vært uenighet om betydningen av redelighetskravet. Den som klarest har fremhevet redelighetskravets selvstendige betydning er Bråthen som anser redelighetskravet som det sentrale.²¹⁰ Hov er derimot av den oppfatning at redelighetskravet ikke kan tillegges selvstendig betydning.²¹¹ Mellom disse to ytterpunktene er det av enkelte hevdet at redelighetskravet kan tenkes å ha selvstendig betydning i enkelte tilfeller.²¹² Det er blant annet vist til at redelighetskravet kan ha noe for seg hvor det under tvil er konstatert at medkontrahenten har opptrådt uaktsomt.²¹³

Det kan derfor tenkes at ved å overse redelighetskravet, vil enkelte momenter og omstendigheter ved vurderingen etter aksjeloven § 6-33 falle bort.

---

²⁰⁹ Bråthen (2016) s. 120.

²¹⁰ Ibid. s. 126.

²¹¹ Hov (2002) s. 394-395.

²¹² Norheim (2003) s. 398 og Myklestad (2012) s. 360-362.

²¹³ Myklestad (2012) s. 360-361.

Skillet mellom kravet til god tro og redelighetskravet fremstår umiddelbart å kunne ivareta ulike sider ved legitimasjonsvurderingen etter aksjeloven § 6-33. Kravet til god tro utgjør som redegjort for i punkt 4.2 et subjektivt krav. Redelighetskravet er på den andre siden av mer objektiv karakter. En slik nyansering medfører at redelighetskravet i større grad enn det subjektive kravet, kan tilføre en objektiv vurdering av den avtalen som er inngått mellom selskapet og medkontrahtenten. Ved subjektive vurderinger er det medkontrahtentens forståelse og forhold omkring avtalen det må tas stilling til. Etter en objektiv vurdering kan derimot mer alminnelige normer på det konkrete forretningsområdet trekkes inn i vurderingen av disposisjonen. For eksempel kan den foreliggende disposisjonen sammenlignes med andre lignende avtaler, og ut fra dette kan det vurderes om det vil være redelig å gjøre disposisjonen gjeldende. En illustrerende dom er Rt. 2000 s. 610 (Oslobanken). Høyesterett konstaterte at avtalen mellom partene etter sitt innhold var: «...vanlig sammenlignet med pensjonsavtaler for administrerende direktører i banker».²¹⁴ I slike tilfeller vil det være vanskelig å hevde at medkontrahtenten har handlet uredelig.

Legges det til grunn at redelighetskravet har selvstendig betydning, er spørsmålet om det kan tenkes tilfeller hvor forholdet mellom kravet til god tro og redelighetskravet kan komme på spissen.

Et slikt spørsmål kan komme på spissen om det gjøres en avgrensning mellom de tilfellene hvor medkontrahtenten har positiv kunnskap om rammene for selskapsrepresentantens disposisjon, og tilfellene hvor medkontrahtenten ikke var i aktsom god tro (uaktsom).²¹⁵ Dersom medkontrahtenten hadde positiv kunnskap, har medkontrahtenten regelmessig ikke hatt noen forventning om at avtalen var bindende, og redelighetskravet vil derfor gjennomgående ikke få noen selvstendig betydning utover kravet til god tro.

For den uaktsomme medkontrahtenten vil det derimot ikke alltid være svart-hvitt. For eksempel kan det tenkes at medkontrahtenten hadde en viss oppfordring til å gjøre flere undersøkelser, og at medkontrahtenten derfor var uaktsom. Samtidig har det gjerne gått lang tid siden avtalen ble inngått, og partene har allerede forpliktet seg etter avtalen. I denne situasjonen vil det ikke nødvendigvis være uredelig av medkontrahtenten å gjøre avtalen gjeldende.²¹⁶ Tvert imot kan medkontrahtenten risikere at selskapet utnytter den omstendighet at man vet at medkontrahtenten

---

²¹⁴ Rt. 2000 s. 610 (s. 618).

²¹⁵ Slik Bråthen (2016) s. 126.

²¹⁶ Myklestad (2012) s. 360-361.

var uaktsom. Redelighetskravet kan i disse tilfellene utgjøre en sikkerhetsventil som kommer medkontrahenten til unnsetning hvor det vil være urimelig at selskapet er ubundet av disposisjonen.²¹⁷ I lys av hensynet til omsetningslivets tarv er det ønskelig at den som opptrer i tråd med alminnelig redelighet skal kunne føle seg trygg på at avtalen er bindende.²¹⁸

---

²¹⁷ Slik Norheim (2003) s. 398.

²¹⁸ Bråthen (2016) s. 126.

6 Avslutning

Oppgaven har tatt for seg tre ulike problemstillinger, henholdsvis forholdet mellom aksjeloven § 6-33 og Publisitetsdirektivet artikkel 9, kravet til god tro og redelighetskravet. Ved behandlingen av de ulike problemstillingene har et særlig siktemål vært å fremstille hvordan det internasjonale rettskildetilfanget i form av Publisitetsdirektivet og nordisk rett, kan utfylle de norske rettskildenes forståelse av aksjeloven § 6-33. Gjennomgangen av Publisitetsdirektivet artikkel 9 har vist at det er en grunnleggende motstrid mellom direktivet og norsk rett, siden Publisitetsdirektivet stenger for legitimasjonsvirkninger ved overskridelse av myndighet tillagt ved lov, samt at utformingen av det subjektive kravet i Publisitetsdirektivet artikkel 9 og aksjeloven § 6-33 er uforenlige.

Den uheldige transformeringen av Publisitetsdirektivet har medført at medkontrahenten etter norsk rett har et langt sterkere vern enn direktivet åpner for, slik avgjørelsen i Rt. 2015 s. 600 illustrerer. Praktiseringen av aksjeloven § 6-33 tar derfor i hovedsak hensyn til hvordan den tradisjonelle norske avtalerettslige fullmaktslæren har behandlet spørsmålet om rett og legitimasjon, og ikke hvordan Publisitetsdirektivet tilnærmer seg spørsmålet.

Det mest uavklarte spørsmålet etter aksjeloven § 6-33 er imidlertid fortsatt betydningen av redelighetskravet. Rettskildebildet er svært variert og det foreligger ingen uttrykkelig uttalelse fra Høyesterett om betydningen av redelighetskravet. I en lagmannsrettsdom avsagt 8. april 2019 (LB-2017-199024) ble blant annet spørsmålet om legitimasjonsvirkninger etter aksjeloven § 6-33 berørt. Om redelighetsvurderingen uttalte lagmannsretten at redelighetskravet er omdiskutert i teorien og at oppfatningen varierer fra at redelighetskravet betraktes som det sentrale vilkåret, til at vilkåret er uten selvstendig betydning. Utover disse uttalelsene, gikk ikke lagmannsretten nærmere inn på redelighetsvurderingen. Lagmannsrettsdommen avdekker således den usikkerheten rettsanvenderen opplever som følge av den uavklarte rettsstilstanden. Av denne grunn hadde det vært betimelig om Høyesterett kunne kommet med en endelig avklaring på betydningen av redelighetskravet.

Litteraturliste

Lovregister

Norsk lov

- 1687 Lov av 15. april 1687 Kong Christian Den Fentis Norske Lov
- 1918 Lov av 31. mai 1918 om avslutning av avtaler, om fuldmagt og om ugyldig viljесerklæringer (avtaleloven).
- 1957 Lov av 6. juli 1957 om aksjeselskaper.
- 1961 Lov av 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjer (bilansvarslova)
- 1976 Lov av 4. juni 1976 nr. 59 om aksjeselskaper (aksjeloven)
- 1985 Lov av 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak (foretaksregisterloven)
- 1985 Lov av 21. juni 1985 nr. 80 om prokura (prokuraloven)
- 1992 Lov av 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven)
- 1995 Lov 22. desember 1995 nr. 80 om endringer i lov om aksjeselskaper mv. (EØS-tilpasning)
- 1997 Lov av 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven)

- 1997 Lov av 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)
- 1997 Lov av 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)
- 2005 Lov av 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven)

Dansk lov

Lov nr. 370 af 13. juni 1973 aktieselskabsloven

Lov nr. 1089 af 14. september 2015 selskabsloven

Svensk lov

Aktiebolagslag (1975:1385)

Aktiebolagslag (2005:551)

EU/EØS-lovgivning

- TEUF Konsolideret udgave af traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (EUs Lisboa-traktat)
- 68/151/EØF FØRSTE RÅDSDIREKTIV av 9. mars 1968 om samordning av de garantier som kreves i medlemsstatene av selskaper som definert i traktatens artikkel 58 annet ledd for å verne selskapsdeltakeres og tredjemanns interesser, med det formål å gjøre garantiene likeverdige [Selskapsdirektiv nr. 1 (Publisitetsdirektivet)]
- 2009/101/EF EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSDIREKTIV 2009/101/EF av 16. september 2009 om samordning av de garantier som kreves i medlemsstatene av selskaper som definert i traktatens artikkel 48 annet

ledd for å verne selskapsdeltakeres og tredjemanns interesser, med det formål å gjøre garantiene likeverdige (kodifisert utgave)
(min betegnelse Rådsdirektivet)

Domsregister

Høyesterett

Rt. 1983 s. 716 (GI)

HR-1994-702-K

Rt. 1995 s. 1026 (Sandakergården)

Rt. 1999 s. 353 (HTS)

Rt. 2000 s. 610 (Oslobanken)

Rt. 2003 s. 1501 (Winge Reisebureau)

Rt. 2005 s. 268 (Pan Fish)

Rt, 2011 s. 410 (Optimogården)

HR-2012-555-U

Rt. 2015 s. 600 (Inkognitogaten)

HR-2016-1439-A (Bergshav Holding)

HR-2018-2469-U

Lagmannsrettene

RG 1995 s. 412

LF-2011-78104

LB-2017-199024

LH-2018-43258

EU-domstolens praksis

Case C-104/96 – Coöperatieve Rabobank ‘Vecht en Plassengebied’ Ba v. Erik Aarnoud Minderhoud

Norske lovforarbeider

Ot.prp.nr. 19 (1974-1975)	Om lov om aksjeselskaper
Ot.prp.nr. 50 (1984-1985)	Om A) Lov om registrering av foretak B) Lov om enerett til firma og andre forretningskjennetegn (fimaloven) C) Lov om prokura.
NOU 1992:29	Lov om aksjeselskaper (Aksjelovgruppen)
Ot.prp.nr. 36 (1993-1994)	Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven)
Ot.prp.nr. 4 (1995-1996)	Om lov om endringer i lov 4 juni 1976 nr 59 om aksjeselskaper m.v (EØS-tilpasning).
Innst. O. nr. 45 (1994-1995)	Innstilling frå justiskomiteen om lov om aksjeselskap (aksjeloven)
Innst. O. nr. 23 (1995-1996)	Innstilling frå justiskomiteen om lov om endringar i lov av 4. juni 1976 nr. 59 om aksjeselskap m.v. (EØS-tilpassing)
NOU 1996:3	Ny aksjelovgivning (Aksjelovutvalget)
Ot.prp.nr. 23 (1996-1997)	Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)

Danske lovforarbeider

Modernisering af selskabsretten, Betænkning 1498, november 2008

Svenske lovforarbeider

Regjeringens proposition 1993/94:196 Ändringar i aktiebolagslagen (1975;1385) m.m.

Regjeringens proposition 2004/05:85 Ny aktiebolagslag

Lagutskottets betänkande 2004/05 LU23

Litteratur

- Aarbakke (2017) Aarbakke, Magnus, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad og Jan Skåre, *Aksjeloven og allmennaksjeloven lovkommentar*, 4. utgave, 2017.
- Andenæs (2016) Andenæs, Mads Henry, *Aksjeselskaper & Allmennaksjeselskaper*, 3. utgave ved Ole Andenæs, Stig Berge, Margrethe Buskerud Christoffersen, 2016.
- Andersen (2017) Andersen, Paul Krüger, *Aktie- og anpartsselskabsrett kapital-selskaber*, 13. utgave, 2017.
- Brækhus (1998) Brækhus, Sjur, *Omsetning og kreditt 3 og 4*, 1998.
- Bråthen (2016) Bråthen, Tore, «Ugyldighet når styret, firmategner eller daglig leder i aksjeselskaper overskrider sin myndighet – betydningen av «redelighetskravet» i aksjeloven § 6-33», *Ugyldighet i privatretten: Minnebok for Viggo Hagstrøm*, Fagbokforlaget, 2016, s. 107-126.
- Bråthen (2017) Bråthen, Tore, *Selskapsrett*, 5. utgave, 2017.
- Christensen (2017) Christensen, Jan Schans, *Kapital-selskaber aktie- og anpartsselskabsret*, 5. utgave, 2017.

- Falkanger (2003) Falkanger, Thor Aage, *God tro: En studie av kravet til god tro som vilkår for å erverve eller opprettholde privatrettslige rettigheter*, 1999.
- Giertsen (2003) Giertsen, Johan, «Aksjeselskapsretten som obligasjonsrettslig disiplin»» *Nordisk Tidsskrift for Selskabsrett*, nr. 1, 2003 s. 53-70.
- Giertsen (2014) Giertsen, Johan, *Avtaler*, 3.utgave, 2014.
- Gomard (2000) Gomard, Bernhard, *Aktieselskaber og anpartsselskaber*, 4. utgave, 2000.
- Hov (1993) Hov, Jo, *Avtalerett*, 3. utgave, 1993.
- Hov (2002) Hov, Jo, *Avtaleslutning og ugyldighet*, 3. utgave, 2002.
- Lie (2011) Lie, Markus Hoel, *Kommunalrettslig representasjon: binding og erstatning*, 2011.
- Liland (2016) Liland, Anders H., *Fusjon og fisjon av selskaper*, 2016.
- Lyng Andersen (2010) Andersen, Lennart Lyng og Peer Schaumburg-Müller, *Tegning og fuldmagt – nogle hovedspørsmål*, 2010.
- Marthinussen (2016) Marthinussen, Hans Fredrik, *Tredjemannsproblemene – om formuerettslige argumentasjonsmønstre*, 2016.
- Myklestad (2012) Meyer-Myklestad, Johannes, «Rett og legitimasjon i aksjeselskapsretten» *Jussens venner*, 2012, s. 346–362.
- Norheim (2003) Norheim, Jan Eivind, «Formuerettslig representasjon etter aksjelovgivningen» *Nordisk Tidsskrift for Selskabsrett*, nr. 3, 2003, s. 382–398.
- Nygaard (2004) Nygaard, Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2. utgave, 2004.
- Rösler (2012) Rösler, Hannes, «Interpretation of EU Law», i: Basedow, Jürgen (red.), *Max Planck Encyclopedia of European Private Law*, vol. II, Oxford University Press, Oxford, 2012, side. 979-982.

- Sejersted m.fl. (2011) Sejersted, Fredrik m.fl., *EØS-rett*, 3. utgave, 2011.
- Skoghøy (2018) Skoghøy, Jens Edvin A., *Rett og rettsanvendelse*, 2018.
- Sund (2016) Sund, Eirik Wold, «Overskridelse av myndighet eksklusivt tillagt et selskapsorgan ved lov» *Nordisk Tidsskrift for Selskapsret*, nr. 2/3, 2016, s. 66-82.
- Thorbek (1973) Thorbek, Jytte, *Aktieselskapsorganernes kompetence i EF*, 1973.
- Werlauff (1995) Werlauff, Erik, «Ultra Vires Doktrinen og publicitetsdirektivet», *Tidsskrift for rettsvitenskap*, 1995, s. 780-811.
- Werlauff (2002) Werlauff, Erik, *EU-selskapsret*, 3. utgave, 2002.
- Wiig (1997) Wiig, Søren, «Tredjemanns stilling ved signaturberettiget styremedlems fratreden», *Tidsskrift for Forretningsjuss*, nr. 2, 1997, s. 84-93.
- Woxholth (2017) Woxholth, Geir, *Avtalerett*, 10. utgave, 2017.
- Woxholth (2018) Woxholth, Geir, *Selskapsrett*, 6. utgave, 2018.
- Åhman (1997) Åhman, Ola, *Behörighet och befogenhet i aktiebolagsrätten*, 1997.

Internettadresser

Uttalelser fra Justis- og politidepartementet i EØS-notat datert 04.10.2009. Nedlastningsdato 24.04.2019 kl.07.28.

<https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2009/okt/direktiv-om-kodifisering-av-1-selskapsdirektiv/id2431291/>

Opplysninger fra Brønnøysund-registeret om vedtektene til Multiconsult Norge AS. Nedlastningsdato 24.04.2019. kl. 07.07.

<https://w2.brreg.no/enhet/sok/detalj.jsp?orgnr=918836519>